

Israëlaktueel

Terug naar Sion

► PAGINA 8, 16 EN 19

Foto: Joods Agentschap

Foto: Chris van Beek

Reportage

**Werk van
verzoening
tussen de graven**

PAGINA 9

Sifra Poot over expo
‘Dieper dan je denkt’

PAGINA 25

MEDITATIEF

Kanttekening
Ds. Frank Heikoop
 voorzitter@cvi.nl

Bevolking van Israël

Ieder jaar publiceert het Israëlische Bureau voor de Statistiek cijfers over de bevolking. Inmiddels wonen er ruim tien miljoen mensen in Israël. Ongeveer driekwart, zo'n 7.700.000 inwoners, is Jood. Ongeveer een vijfde, ruim twee miljoen, is Arabisch.

Hoewel er nog steeds Joden naar Israël verhuizen, zijn er het afgelopen jaar helaas meer vertrokken dan erbij kwamen. Dat negatieve migratiesaldo is best bijzonder voor Israël. De oorlog, die nu al ruim twee jaar duurt, speelt daarin een grote rol. Hopelijk zal de trend snel weer de andere kant opgaan. Door het hoge geboortecijfer blijft de bevolking gelukkig wel groeien.

Ongeveer een derde van de Israëli's ziet zichzelf als 'traditioneel religieus'. Een kwart noemt zich orthodox of ultraorthodox. De rest is minder bezig met religie, al houdt ook een groot deel van die groep wel vast aan dingen als besnijdenis, koosjer eten en het vieren van de belangrijkste godsdienstige feesten. De verwachting is dat na de oorlog de immigratie weer sterk zal toenemen. Het toenemende gevoel van onveiligheid bij Joden in de westerse wereld speelt daarbij een grote rol.

Het is mooi dat we als christenen deze immigratie mogen steunen. Regelmatig hoor je de vraag: 'Als God dit wil, doet Hij het toch wel; waarom zouden wij dat dan moeten doen?' Zeker, Hij heeft de terugkeer van het Joodse volk beloofd en Hij zorgt er ook voor. Hij zorgt er naar Zijn belofte ook voor dat het evangelie tot aan de uiteinden van de aarde wordt verkondigd. Dat wil niet zeggen dat wij rustig kunnen wachten totdat dit zover is. We mogen zelf actief bijdragen aan de verkondiging van de blijde boodschap, vlakbij en veraf. En evenzo mogen we actief bijdragen aan de terugkeer van het volk Israël naar het land Israël, in afwachting van de grote Koning van Israël.

Pinksteren, de volheid van Pasen

“Zendt U Uw Geest uit, dan worden zij geschapen en vernieuwt U het gelaat van de aardbodem.”

Psalm 104:30

Ds. Gerard Krol

Je kunt het niet vaak genoeg zeggen ‘de Heilige Geest kwam op Pinksteren’ en niet ‘doordat de Heilige Geest kwam, werd het Pinksteren’. In Handelingen 2 horen we wel hoe Gods Geest – een beetje vrij uitgedrukt – uit de lucht komt vallen, maar de feestdag niet! Die was er allang.

Van dit derde grote feest horen we al in Exodus 34:22. Er waren vanwege het Wekenfeest uit de gehele verstrooiing (diaspora) van de toenmalig bewoonde ‘wereld’ Joden in Jeruzalem aanwezig. Volgens historisch onderzoek waren er meer dan een miljoen mensen in Jeruzalem. In Handelingen worden zeventien streken of landen genoemd. Dat getal heeft met de getalswaarde van Gods verborgen Naam JHWH te maken. Daar klinkt zeker iets van het thuiskomen van Gods volk in door!

Volheid

Het was precies de vijftigste dag na Pasen. Pinksteren betekent letterlijk ‘vijftigste’. De mensen hadden na Pesach zeven keer zeven dagen geteld, vandaar de naam Wekenfeest. De tweede oogst, te weten van tarwe, werd gevierd. In de tempel werd de eersteling van die oogst gebracht. Allemaal tekenen die met volheid te maken hebben. In het jaar waren die 49 dagen naar de 50ste toe een soort jubeljaar binnen het jaar. Voor veel christenen is Pinksteren een minder belangrijk feest dan Pasen. Maar het is nu juist de viering van de volheid van Pasen! De psalmtekst die hierbij geschreven is, mag van harte gezongen worden. “In Uw handen beveel ik mijn geest”, zingt Psalm 31.

Getuigenis

Nu komt die Geest Gods naar de mensen. God wil door Zijn Geest Zijn volk herscheppen. Maar niet zonder zegen voor de volkeren die zich ook vernieuwd herschapen mogen weten. Als waren zij volledig ingevoegd bij de beloften die God ook hen niet langer wil onthou-

den. Dat God juist dan door Zijn Geest (wind en vuur) baanbrekend en verenigend werken wil, is geweldig. Gods Geest wil onze geest laten komen tot Zijn getuigenis, namelijk dat we kinderen van God mogen zijn of worden. Tijd om uit volle borst te zingen tot Gods eer. Juist ook met de woorden van die herscheppingspsalm 104, afkomstig uit het liedboek van Israëls Messias. Ons hart mag vol worden van deze nabijheid, deze inwoning zelfs, door de God van Israël. Er licht (Joël 2) een belofte op die mensen doet profeteren, jong, oud, man, vrouw. Gezegend Wekenfeest, Sjawoe'ot, Pinksteren toegewenst!

“Dat God juist dan door Zijn Geest (wind en vuur) baanbrekend en verenigend werken wil, is geweldig.”

De kracht die God geeft

Van de redactie

Ds. Henk Poot

Als er één woord is blijven hangen na alle ontmoetingen in Israël eind april, is het wel het woord ‘resilience’. Je zou het kunnen vertalen met veerkracht, de moed om verder te gaan.

Maar hoe ga je verder als voortdurend enorme raketten op je dorp of stad worden afgeschoten? Als je soms drie keer in de nacht halsoverkop naar de schuilkamer moet. Als je man de laatste twee jaar al vierhonderd dagen van huis weg is omdat hij opgeroepen is zijn land te beschermen. Als je weet dat Iran bezig is een atoombom te maken die een einde moet maken aan jouw volk en je weet zeker dat ze die bom zullen gebruiken. Als je beseft dat 7 oktober zich zomaar kan herhalen als ze de kans krijgen. En je weet dat ze kunnen komen, ook uit het Arabische dorp ginds op de heuvel. Als je ziet dat de propaganda van Hamas en Iran de massa in het Westen vergiftigt.

Christenen van over de hele wereld lopen jaarlijks tijdens Loofhuttenfeest een mars door Jeruzalem en betuigen steun aan Israël.

Foto: Flash90

Antwoord

Sherri Mandel, de moeder van Kobi, die net buiten haar dorp door een groep Arabieren gestenigd werd, schreef er een boek over: *The road to resilience*. En het antwoord is: de kracht die God geeft.

Zelf las ik zojuist Psalm 52. David schreef hem nadat hij verraden was door Doëg. Het gaat over bedrieglijke taal en mensen die hun tong gebruiken als een

scherp geslepen scheermes. Maar David zegt ook dit: “Ik zal Uw Naam verwachten want die is goed.”

Soms denk ik, hoe is het met God zelf, hoe lang heeft Hij het geduld om verder te gaan met een wereld die Hem verlaat en Zijn oogappel verguist? Ik weet het niet, maar ik weet wel dat Hij Israël niet loslaat en dat Hij ons wekt om Zijn volk moed te geven.

NIEUWS

Dit is het beeld van Hamas die snoepjes uitdeelt om te vieren dat een terrorist een zelfmoordaanslag pleegde waarbij meerdere mensen om het leven kwamen. Wordt dit straks ook de werkelijkheid in de straten van Europa?

Foto: Flash90

AIVD en de dreiging van Hamas in Nederland

In het onlangs uitgebrachte jaarverslag 2025 van de AIVD kwam Hamas prominent naar voren. Dat is niet helemaal nieuw, want ook het jaar daarvoor had de dienst al oog voor Hamas. De AIVD laat weten dat zij onderzoek blijft doen naar de mogelijke dreiging van de terreurorganisatie voor onze nationale veiligheid.

Freek Vergeer

De AIVD (Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst) constateert dat Hamas op twee manieren een potentiële dreiging kan zijn. In Nederland zijn volgens de dienst een tiental personen actief, die onderdeel zijn van een politiek netwerk in Europa. Dit netwerk probeert financiële steun voor Hamas te verwerven en houdt zich bezig met activisme, bijvoorbeeld in de vorm van het organiseren van demonstraties. Kenners stellen dat het hier vooral gaat om een aantal figuren die actief zijn in de PGNL, de Palestijnse Gemeenschap in Nederland. De AIVD stelt dat dit activisme niet meteen illegaal is, maar dat het wel kan zorgen voor verdeeldheid in Nederland.

Amin Abou Rashed

Dat dit netwerk functioneert in Nederland, is in de afgelopen jaren wel duidelijk geworden. Een zeer prominent lid van de PGNL staat op dit moment voor de rechter. Het gaat om Amin Abou Rashed. Het Openbaar Ministerie verdenkt hem van het financieren van Hamas, maar hij staat ook vaak vooraan bij anti-Israëldemonstraties in Nederland.

De verdenking is dat Abou Rashed in twintig jaar tijd meer dan elf miljoen euro heeft doorgeleid naar Hamas. Daarom eist het OM vier

jaar celstraf tegen hem. Eind mei zal de rechter uitspraak doen. Het strafrechtelijk onderzoek laat goed zien wat de handelswijze van Hamas is. Via een netwerk van organisaties komt het geld uiteindelijk terecht bij de sociale tak van Hamas.

Sociale organisaties en Hamas

Hamas heeft namelijk een netwerk van sociale organisaties opgezet, waardoor het niet altijd meteen duidelijk is dat het gaat om Hamas-organisaties. Abou Rashed had volgens het OM een uitgebreid netwerk in Gaza, met veel contacten van Hamas. Deze Hamas-kopstukken waren actief in diezelfde sociale organisaties. Een Nederlandse stichting maakte vervolgens het geld over naar deze organisaties, soms via een omweg. Abou Rashed had formeel geen rol bij de Nederlandse stichting, maar in de praktijk trok hij gewoon aan de touwtjes. Als banken een verdachte transactie signaleren, creëerde Abou Rashed weer een nieuwe route om het geld in Gaza te krijgen.

Hamas gebruikt deze sociale organisaties om zijn grip in Gaza te vergroten. Het ondersteunt arme inwoners van Gaza, maar het einddoel is uiteindelijk om ook weer militanten te kunnen rekruteren. Meer dan twintig jaar geleden werd in Amerika een vergelijkbaar netwerk opgericht, dat precies dezelfde werkwijze hanteerde als Abou Rashed. En mo-

De AIVD laat zien dat zij goed zicht heeft op de mogelijke dreiging en er bovenop zit.

menteel loopt in Italië een vergelijkbare rechtszaak, waarbij ook een netwerk van personen en organisaties wordt verdacht van het financieren van Hamas. En dit zijn dan alleen nog maar de netwerken die actief zijn in westerse landen. Dezelfde werkwijze gebruikt Hamas ook in Arabische landen. Hoeveel geld Hamas hier wereldwijd mee ophaalt, is onbekend.

Gevaren van Hamas

De tweede dreiging is dat Hamas bezig leek te zijn met het opbouwen van gewelddadige capaciteiten in Europa, vermoedelijk om ook Joodse doelen in Europa te kunnen treffen. In Duitsland zijn onlangs vier mannen veroordeeld, waaronder een Palestijnse Nederlander. Zij waren in opdracht van Hamas op zoek gegaan naar wapenopslagplaatsen in Polen, met als doel een aanslag te plegen. Dat is overduidelijk de andere dreiging waar de AIVD op doelt.

Het is goed dat Nederland aandacht heeft voor de gevaren van Hamas. De AIVD laat zien dat zij goed zicht heeft op de mogelijke dreiging en er bovenop zit. Dat blijkt ook uit het feit dat er strafrechtelijke onderzoeken lopen in Nederland. Aan de andere kant baart het wel zorgen dat de financiering van Hamas vanuit Nederland misschien al wel tientallen jaren aan de gang was. Dat laat maar weer zien dat we niet naïef moeten zijn.

ACTUEEL NEDERLAND EN DE WERELD

Verbod op demonstraties?

In Engeland is opgeroepen tot een verbod op anti-Israëldemonstraties. De oproep komt van een jurist die de antiterreurwetgeving van de Britse regering beoordeelt en oppositieleider Badnoch. Aanleiding zijn de talloze antisemitische incidenten, met als meest recent dieptepunt de steekpartij op twee Joden in de Londense wijk Golders Green. Badnoch: "Het is tijd deze demonstraties te verbieden. Het is duidelijk dat ze als dekmantel gebruikt worden om geweld en intimidatie tegen Joden te promoten."

Het is tijd deze anti-Israël-demonstraties te verbieden.

Holocaust versus Nakba

In Ramallah wordt de Nakba jaarlijks herdacht.

Foto: Flash90

Het Noorse Centrum voor Holocaust- en Minderhedenstudies oogstte onlangs kritiek na de aankondiging een evenement te organiseren waarin parallellen worden getrokken tussen de Holocaust en de Palestijnse Nakba als culturele trauma's. Het evenement behandelt de Holocaust, de Nakba en het door Hamas geleide bloedbad in Israël op 7 oktober 2023, evenals de daaropvolgende oorlog in Gaza. De Nakba (Arabisch voor 'catastrofe') verwijst in de ogen van de Arabieren naar de oprichting van de staat Israël in 1948, waarbij volgens Arabische bronnen zo'n 750.000 Arabieren verdreven werden. Tegelijkertijd werden ongeveer 850.000 Joden verdreven uit landen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. De directeur van het Noorse centrum haastte zich, na alle kritiek, te zeggen dat het geenszins de bedoeling is de Nakba op één lijn te zetten met de Holocaust.

Ranglijst persvrijheid

Onlangs bracht de organisatie Reporters without Borders een nieuwe ranglijst 'persvrijheid' uit. Israël zakt op deze lijst van plaats 112 naar plaats 116. Reden van deze daling is het uitbreken van de Gaza-oorlog in 2023, waarna er meer dan 220 journalisten in Gaza zouden zijn gedood. Israël heeft deze beschuldigingen meermaals van de hand gewezen, omdat Hamasleden zich vaak voordoen als journalist.

UNRWA en Hamas

Volgens USAID, de Amerikaanse toezichthouder op buitenlandse hulp, zijn er nog vier UNRWA-medewerkers die in verband gebracht kunnen worden met terreurdaden op 7 oktober 2023. Het gaat daarbij om drie leraren en een maatschappelijk werker. Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken onderzoekt nu hoe de vier kunnen worden uitgesloten van werken bij (toekomstige) door de VS gefinancierde hulporganisaties.

Joden die Europa moeten ontvluchten? Onaanvaardbaar!

Opinie

Bert-Jan Ruissen, SGP-Europarlementariër

De lijst wordt steeds langer: Amsterdam, Rotterdam, Luik en pas ook Londen. Het is helaas een lijst van treurnis en tranen. Dit zijn steden met recente aanslagen op een synagoge, een Joodse school en Joden zelf. En waarschijnlijk moeten we de lijst nog aanvullen in de komende maanden.

Ik kan goed begrijpen dat sommige Joden serieus overwegen Europa te verlaten. Die berichten hoort u vast ook. Het groeiende antisemitisme in Europa kan een mens te veel worden. Maar medeburgers die zich gedwongen voelen ons Europa te ontvluchten? Dat is onaanvaardbaar. Nederland en andere Europese landen moeten juist een oase zijn van tolerantie en democratie. Wij ontvangen barmhartig vluchtelingen in nood. Het zou te gek voor woorden zijn als tegelijkertijd een andere bevolkingsgroep dan ons continent moet ontvluchten.

Is het tij nog te keren? Ja! Maar dan moet het huidige softe beleid grondig op de schop. Strenge regels en stevige handhaving zijn nodig. Scandeer je 'From the river to the sea, Palestine will be free', dan verdwijnt je achter de tralies. Want die leus is niet vrijblijvend: die

betekent dat je Israël van de kaart wilt vegen. Dat geldt al helemaal voor de kreet 'Khaybar, Khaybar, ya yahud', die een militaire overwinning op Joden verheerlijkt.

Bagatelliseer je de Hamas-Jodenjacht van 7 oktober 2023: ook dan moet je kunnen verwachten dat de politie je komt oppakken. Het Openbaar Ministerie ziet dit soort antisemitisme nu te veel door de vingers – niet alleen in Nederland maar ook in andere EU-landen. Zachte heelmesters maken stinkende wonden, luidt een treffend gezegde.

Onderwijs

Maar de aanpak van antisemitisme moet al veel jonger beginnen. Dat op steeds meer scholen de Holocaust verzwegen wordt, is natuurlijk onaanvaardbaar. Kinderen krijgen verdraaide informatie van TikTok en andere kanalen. Zo ontstaan kwalijke misverstanden.

Universiteiten moeten ook veel meer doen om het voortwoekerd antisemitisme op hun campussen aan te pakken. De verhalen van Joodse studenten zijn schrijnend: sommigen kunnen amper naar college: ze voelen zich bedreigd door medestudenten die eenzijdig opkomen voor Palestijnen. Besturen van universiteiten beschermen deze minderheid te weinig. Sterker nog, ze beperken de academische vrijheid door een boycot van Israëlische instellingen. Hierover houd ik ove-

Felle pro-Palestinademonstraties op de Universiteit van Amsterdam, 2025.

Foto: Erik Alberts

Het Openbaar Ministerie ziet dit soort antisemitisme nu te veel door de vingers.

rigens een gratis toegankelijke conferentie op donderdagavond 28 mei in Amsterdam.

Denk ook aan de rol van de media. Hoe vaak zien we tv-reportages die Palestijnse terroristen afbeelden als helden? Overheid en samenleving moeten hier harder ingrijpen. Laten we ook de kwalijke invloed van de radicale islam niet vergeten.

Al deze acties zijn dringend nodig om het zorgelijke antisemitisme te beteugelen en in de kiem te smoren. Er is geen andere manier om onze Joodse medeburgers hier een veilig thuis te kunnen blijven bieden. Anders is de huidige lijst van aanslagen nog maar het begin.

Gaza

Hamas hergroepeert terwijl Israël controle uitbreidt

Vrijwilligers bouwen op een schoolplein in Khan Yunis tenten voor mensen die geen onderdak meer hebben.

Foto: Flash90

De situatie in de Gazastrook blijft uiterst complex en gespannen, ondanks het staakt-het-vuren dat sinds oktober 2025 van kracht is. Terwijl onderhandelingen over een volgende fase vastlopen, versterken zowel Hamas als Israël hun positie op de grond.

Volgens Israëlische veiligheidsanalyses maakt Hamas actief gebruik van de relatieve rust om zich te hergroeperen. De terreurorganisatie zou haar militaire capaciteit opnieuw opbouwen, commandostructuren herstellen en haar invloed op het dagelijks leven in Gaza versterken. Zo wordt geschat dat de militaire vleugel inmiddels weer tienduizenden strijders telt, terwijl tienduizenden ambtenaren salarissen ontvangen en Hamas de controle behoudt over ministeries, gemeenten en maatschappelijke instellingen. Opvallend is dat Hamas dit grotendeels “onder de radar” doet. Op straat is Hamas minder zichtbaar, maar achter de schermen groeit de controle. De organisatie houdt toezicht op de verdeling van hulpgoederen, heft belastingen en oefent invloed uit op ziekenhuizen en andere civiele voorzieningen.

De politieke vooruitzichten blijven ondertussen onzeker. Een belangrijk struikelblok is de eis dat Hamas zich moet onwapenen. Die voorwaarde wijst de organisatie tot nu toe af, waardoor verdere stappen richting een akkoord uitblijven.

Israëlische aanwezigheid

Tegelijkertijd heeft Israël zijn militaire aanwezigheid in Gaza aanzienlijk uitgebreid. Volgens recente rapporten staat inmiddels ongeveer twee derde van de Gazastrook onder Israëlische controle of beperking. Daarmee is het gebied waarin Hamas vrij opereert aanzienlijk kleiner geworden, al woont het merendeel van de bevolking nog altijd in deze zones.

De Israëlische aanwezigheid bestaat onder meer uit zogeheten veiligheids- en bufferzones, bedoeld om aanvallen op Israëlisch grondgebied te voorkomen en operationele controle te behouden. Tegelijkertijd zorgen deze zones voor onzekerheid onder de bevolking,

omdat grenzen regelmatig verschuiven en niet altijd duidelijk zijn.

Humanitaire situatie

Ondanks de voortdurende spanningen en militaire aanwezigheid gaat de toevoer van goederen naar Gaza door. Volgens officiële Israëlische gegevens worden dagelijks grote hoeveelheden hulpgoederen en basisvoorzieningen de Gazastrook binnengebracht, variërend van voedsel en medische hulp tot brandstof en andere essentiële middelen. Deze logistieke stroom speelt een cruciale rol in het ondersteunen van de burgerbevolking, hoewel de distributie binnen Gaza grotendeels onder invloed van Hamas blijft staan. De humanitaire situatie blijft ondertussen ernstig. Grote delen van de infrastructuur zijn verwoest en de wederopbouwkosten worden geschat op tientallen miljarden dollars.

De huidige realiteit laat daarmee een dubbel beeld zien: enerzijds een Israël dat zijn militaire controle uitbreidt, anderzijds een Hamas dat, ondanks zware verliezen, zijn positie in de samenleving opnieuw versterkt. Zolang een politieke doorbraak uitblijft, lijkt deze patstelling de komende tijd voort te duren.

Op straat is Hamas minder zichtbaar, maar achter de schermen groeit de controle.

Herstel grensregio

De meeste inwoners van het Israëlische grensgebied met Gaza die na het bloedbad van 7 oktober en de daaropvolgende oorlog tegen Hamas werden geëvacueerd, zijn naar hun huizen teruggekeerd. Het gaat om zo'n 92 procent van de oorspronkelijke bewoners. Daarnaast zijn er ongeveer drieduizend nieuwe inwoners bijgekomen. Een nieuwe infrastructuur en fikse investeringen hebben bijgedragen aan het herstel van de regio.

Anti-Israëlquiz

Een tv-quiz onder verantwoordelijkheid van de Palestijnse Autoriteit bood deelnemers geldprijzen aan voor het ontkennen van het bestaan van Israël. De quiz werd uitgezonden ter gelegenheid van de islamitische vastenmaand ramadan. Onder de deelnemers waren ook Libanese ‘vluchtelingen uit Palestina’ die onder andere de vraag kregen voorgeschoteld “waarom we geen enkel ander land buiten Palestina als ons thuisland kunnen beschouwen”. Winnaars kregen hun geldprijs uit handen van PA-voorzitter Abbas.

De Gazavloot was niets meer dan een pr-stunt.

‘Condoomvloot’

Anti-Israëllactivist Thiago Avila (links) vóór zijn verhoor in Ashkelon. Hij wordt verdacht van betrokkenheid bij Hamas.

Foto: Flash90

Onlangs werden 21 schepen van de zogeheten ‘Gazavloot’ door Israël in beslag genomen en 175 anti-Israëllactivisten aangehouden. Zij claimden medische hulpgoederen voor Gaza te vervoeren. Op de boten vond de Israëlische marine echter geen hulpgoederen, maar wel een grote voorraad condooms en drugs. Volgens het Israëlische ministerie van Buitenlandse Zaken was deze Gazavloot “niets meer dan een pr-stunt. Een provocatie zonder humanitaire hulp van professionele provocateurs op pleziercruises, verslaafd aan zelfpromotie.”

INTERVIEW**‘Waar rouw en blijdschap
samenkomen’**

Sondra Baras

Foto: Elad Zagman

**“Natuurlijk zijn mensen gespannen”, zegt Sondra Baras.
“We weten dat de oorlog weer kan beginnen. Maar we hebben
al zoveel meegemaakt, twee intifada’s, aanslagen... Wat er ook
gebeurt, we gaan ermee om. Alleen... mensen zijn moe.”**

Ds. Henk Poot

Ze beschrijft hoe het gaat als het luchtalarm afgaat: “Die meldingen op je telefoon, je hebt soms maar een paar minuten. Daarna de sirene en nog anderhalve minuut om een schuilplek te bereiken. Dan zit je daar met je burens, in je pyjama. Tieners die je naar binnen moet schreeuwen omdat ze de raket willen zien. Een baby die huult. En dan begint iemand ineens te zingen... en doen we allemaal mee.” Ze glimlacht even. “Soms is het bijna komisch.” Dan weer serieus: “Tot je zo’n stuk van een raket ziet liggen. Ze halen er veel uit de lucht, maar niet alles.”

“Bij veel gezinnen is het hetzelfde”, vervolgt ze. “De mannen zijn weg, in Gaza of Libanon. Vrouwen zitten weken alleen met de kinderen. Mijn schoondochter kwam met Pesach hierheen, meer dan een uur rijden, doodsbang dat onderweg de sirene zou gaan. Want dan moet je stoppen en langs de weg gaan liggen. De sirene ging ‘gelukkig’ pas toen ze onze straat inreed. Dan trek je de deur open, grijp je de kinderen en ren je naar de schuilkelder.”

Veel media zeggen dat bedoeïenendorpen geen schuilkelders hebben. Hoe kijk je daarnaar?

“Ook niet al onze huizen hebben die. Nieuwe huizen wel, dat is verplicht. Veel bedoeïenen kiezen er zelf voor om geen schuilkelder te bouwen, vaak vanwege de kosten. Het is niet zo dat wij hen geen bescherming gunnen.”

Maakt de oorlog mensen bang?

“Er was veel angst, al lang voor deze oorlog. We zagen apocalyptische scenario’s voor ons; hele steden die vernietigd zouden worden. Zeker als Iran kernwapens zou gebruiken. Maar door 7 oktober veranderde alles.”

Waarom?

“Er kwamen duizenden raketten uit Gaza, tegelijk met de aanvallen op dorpen. We wachtten op Hezbollah in het noorden, met tienduizenden raketten. Dat zijn nog maar de ‘tentakels’ – Iran is de kop. Maar we zagen ook hoe sterk onze verdediging is.”

Je hebt zonen in het leger. Hoe is dat?

“Eerst leefde je in constante angst; je hoorde soms weken niets. Nu mogen ze afen toe bellen. Soms hoor je van hen dat het goed gaat, nog vóórdat het nieuws meldt dat er slachtoffers zijn. Maar je kunt er niet de hele dag aan denken.”

Hoe gaat de jeugd hiermee om? Ook zij horen hoe het antisemitisme weer opblaait.

Sondra valt stil. Ze zoekt naar woorden. Op dat moment gaat de deur open. “Willem jullie koekjes?” vraagt een jongen van een jaar of zeven vrolijk. “We hebben ze net gebakken.” Hij zet een schaal voor ons neer. Hij heeft het syndroom van Down en straalt van trots. Sondra glimlacht naar hem en wacht tot hij weer weg is. Dan zegt ze: “Twintig jaar geleden was er een aanslag op het winkelcentrum in ons dorp. Mijn nichtje had daar afgesproken met haar vrienden. Maar ze moest eerst haar huiswerk afmaken, en kwam later.” Ze kijkt me aan. “Haar beste vriendin werd die avond gedood. Onze kinderen maakten de aanslagen op bussen mee. In 1991 zaten we in een schuilkelder, omdat Amerika in oorlog was met Irak; het was niet eens onze oorlog. Ik zie me nog worstelen om mijn kind een gasmasker op te zetten.” Ze ademt diep in. “De haat is nooit gestopt.”

Even later: “En toch... op de lijst van landen waar mensen het meest gelukkig zijn, staan we bovenaan. We vieren het leven. Op de een of andere manier is dit een plek waar rouw en blijdschap samenkomen. In 2024 sneuvelde mijn neef Amichai. Elk jaar, op 25 februari, gedenken we zijn dood. Ook dit jaar. Maar drie dagen later trouwde zijn zus, het was een prachtige bruiloft. En kort daarna, op 3 maart werden zij en haar man opgeroepen voor het leger.”

De wereldwijde media besteden veel aandacht aan geweld door wat zij kolonisten noemen. Hoe kijk jij ertegenaan?

“Er is jammer genoeg soms geweld”, zegt ze. “Maar als ik denk aan het rapport van de VN, dan werden daarin ook militaire acties tegen terroristen meegenomen, en politioptreden in Jeruzalem. Zelfs bezoeken van Joden aan de Tempelberg werden meegeteld. Als je dat allemaal samenneemt, ontstaat er een sterk overdreven beeld.”

Maar er is dus wel geweld?

“Ja”, zegt ze. “Maar vaak gaat het om tieners.” Ze aarzelt even. “En je moet begrijpen wat zij op 7 oktober gezien hebben: vermoorde baby’s, verkrachtingen, mensen die gemarteld werden. Met die beelden kijken zij naar Arabieren. In elke samenleving heb je ontspoorde jongeren. Hier ook. In Nederland uit zich dat anders. Maar wij protesteren ertegen en laten politici en de burgemeesters in

In 1991 zaten we in een schuilkelder, omdat Amerika in oorlog was met Irak. Ik zie me nog worstelen om mijn kind een gasmasker op te zetten.

Samaria weten wat we ervan vinden: dit moet worden aangepakt.” Ze kijkt me scherp aan. “Maar je kunt niet vijfhonderdduizend mensen veroordelen om een paar honderd jongeren. Dat veroorzaakt juist weer haat tegen Joden in het Westen.”

Sommige christenen vragen zich af of jullie nog hetzelfde volk zijn als in de Bijbel.

Ze fronst. “Dat is opmerkelijk. Eeuwenlang werden we in Europa vervolgd omdat we Joden waren, men wist precies wie we waren. En nu we hier wonen, wordt dat ineens in twijfel getrokken?” Ze schudt haar hoofd. “Ik denk dat men daarmee vooral Jodenhaat probeert goed te praten.”

U werkt al bijna dertig jaar samen met christenen. Wat is er veranderd?

“Er is veel veranderd. In het begin was er wantrouwen. Men vroeg zich af wat het christenen kan schelen wat er hier gebeurt. Ik zei dan: zij en wij geloven in dezelfde profetieën. Inmiddels is er vertrouwen gegroeid. Tegen christenen zeg ik: als je werkelijk je Bijbel leest, zie je hoe Gods beloften hier vervuld worden. Ik ben bewust uit Amerika hierheen verhuisd, omdat ze me hier het hardst nodig hadden. Destijds woonden hier tachtigduizend Joden, nu vijfhonderdduizend. En hun aantal groeit nog steeds.”

Ze kijkt om zich heen. “Het is hier mooi. In de dorpen is er verbondenheid, samenleven. We zien hoe de Heere ons zegent. En christenen kunnen ervoor kiezen daar deel van uit te maken, of niet.”

Wie is Sondra Baras?

Sondra Baras verhuisde in 1984 vanuit de VS naar Israël, waar ze actief werd in de ontwikkeling van Joodse gemeenschappen in Judea en Samaria. Sinds de jaren negentig bouwt ze bruggen tussen christenen wereldwijd en deze Israëliëse gemeenschappen. In 1998 richtte ze CFOIC Heartland op, waarmee ze internationale steun, educatie en betrokkenheid organiseert.

Foto: Elad Zagman

Herkomst Joodse bevolking in Israël

De Joodse bevolking in Israël heeft wortels over de hele wereld. Door opeenvolgende migratiegolven kwamen Joden uit Europa, het Midden-Oosten, Noord-Afrika, Ethiopië, Amerika en andere regio's samen in één land.

Top 10 herkomstlanden (sinds 1948)

1. Voormalige Sovjet-Unie
2. Marokko
3. Irak
4. Roemenië
5. Polen
6. Ethiopië
7. Verenigde Staten
8. Frankrijk
9. Argentinië
10. Jemen

Tijdslijn migratiegolven

1948-1960
Massale komst uit Irak, Jemen, Marokko en Egypte

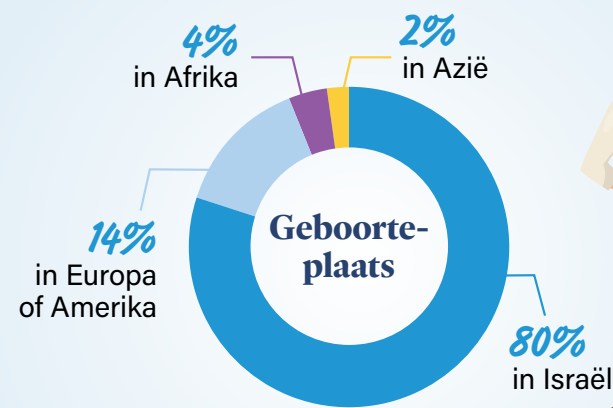
1980-heden
Ethiopische Joden en kleinere groepen uit westerse landen

Vandaag
De ruime meerderheid is in Israël geboren

1880-1948
Migratie uit Oost-Europa en Rusland

1960-1980
Instroom uit Noord-Afrika en het Midden-Oosten

Jaren 90
Circa een miljoen immigranten uit de voormalige Sovjet-Unie

Amerika ±3-5%
Constance instroom
Onder meer de VS, Argentinië en Brazilië

Spanje en Portugal ±15%
Sefardische Joden
Later verspreid over meerdere landen

Europa ±45%
Asjkenazische Joden
Voornamelijk Oost- en Midden-Europa

Voormalige Sovjet-Unie
Grote immigratiegolf in de jaren negentig

Ethiopië
Ethiopische Joden
Grotendeels via reddingsoperaties

Midden-Oosten en Noord-Afrika ±40%
Mizrachi Joden
Onder meer Irak, Iran, Marokko en Jemen

Feiten

1 Joden in Israël komen uit meer dan honderd landen.

2 Bijna de helft van alle Joden wereldwijd woont in Israël.

Cijfers zijn indicatief; herkomstlijnen overlappen deels.

REPORTAGE

Werk van verzoening tussen de graven

Het is schitterend mooi voorjaarsweer als ik aankom op de Joodse begraafplaats van Nijkerkerveen. Daar heb ik afgesproken om iets mee te maken van het werk van stichting Boete en Verzoening. Zij hebben een werkgroep die al tientallen jaren bezig is Joodse begraafplaatsen in Nederland en daarbuiten op te knappen.

Ds. Oscar Lohuis

Het is nog rustig als ik de begraafplaats op loop. Vier mannen en een vrouw zitten heel geconcentreerd op een stoeltje bij een graf de letters weer mooi zwart te maken.

Aansprekend en aangrijpend

Het werk van stichting Boete en Verzoening ken ik al sinds lange tijd, maar het is voor het eerst dat ik erbij ben als Joodse graven worden gerestaureerd. Bijna tachtig procent van de Joden uit ons land is tijdens de Tweede Wereldoorlog afgevoerd en vermoord in de vernietigingskampen van de nazi's. Slechts een klein deel is overgebleven. Zij hadden en hebben natuurlijk niet de capaciteit om de 240 Joodse begraafplaatsen die er nog zijn te onderhouden. Deze christelijke stichting doet boete naar God en naar de Joden toe, door deze begraafplaatsen op te knappen en te onderhouden. Dit werk vind ik aansprekend en aangrijpend, en het wordt door de overgebleven Joodse gemeenschap zeer gewaardeerd. Het draagt bij aan verzoening tussen Joden en christenen.

Gedenkteken en naam

Ad is bezig met een grafsteen waarvan de letters eigenlijk niet meer te lezen zijn. Hij legt mij uit dat ze de letters die op de steen uitsteken heel goed weer zwart kunnen maken en laat mij zien hoe hij dat doet. De namen van de overledenen, de gegevens van geboortes en overlijden, en de herinnering aan deze mensen worden weer goed zichtbaar. Daarbij moet ik denken aan Yad Vashem, want dat betekent letterlijk 'gedenkteken en naam'. Yad Vashem is de naam van het herinneringscentrum in Jeruzalem waar de Holocaust herdacht wordt en de namen van de slachtoffers verzameld worden. Dat op deze gedenktekens (graven in Nijkerkerveen) de namen weer zichtbaar worden, doet ook de herinnering aan deze mensen herleven.

Het verhaal van het hek

Al vanaf 1600 kwamen er Joden in Nijkerk wonen en vanaf 1650 was er een Joodse begraafplaats in Nijkerkerveen. Joodse graven worden nooit geruimd vanwege het geloof in de opstanding en zijn heel belangrijk voor het Joodse volk. In Nijkerk heeft de Joodse gemeenschap bestaan tot in de Tweede Wereldoorlog. Na de oorlog kwam niemand terug. De synagoge raakte in verval en later kreeg het pand een andere bestemming. Het hek dat voor de synagoge stond, kwam terecht bij een boer, die het gebruikte als hek voor zijn hondenhok. Later heeft de stichting Oud-Nijkerk dit

Op de Joodse begraafplaats van Nijkerkerveen zijn mensen bezig de teksten op de grafstenen weer leesbaar te maken.

Foto: Chris van Beek

hek van de weduwe van de boer gekregen en nu staat het bij de ingang van de begraafplaats. Tot voor kort was er een synagoge en een eeuwenoude levendige gemeenschap van Joden, nu alleen nog een begraafplaats. Het is helaas de realiteit in honderden plaatsen in Nederland.

De geknakte boom

Ad neemt mij mee naar een bijzondere grafsteen, helemaal in de hoek van de begraafplaats. Op deze steen staat aan de bovenkant een geknakte boom afgebeeld. Die afbeelding is door het restauratiewerk weer heel mooi zichtbaar geworden. Een afgeknakte boom spreekt van afgebroken leven. Zoveel Joodse levens die vroegtijdig zijn afgebroken. Zoiets heb ik nog nooit op een grafsteen gezien en het raakt mij. Even later valt mijn oog op een gigantisch grote, hoge, mooie en fris in het nieuwe blad staande eikenboom aan het eind van de begraafplaats. De zon staat er schitterend op en ik verwonder mij over de schoonheid van deze boom. Ineens leg ik in gedachten verband met de geknakte boom op de grafsteen. Ondanks het

Ondanks het verdwijnen van zoveel Joods leven is er weer een nieuwe boom gegroeid.

verdwijnen van zoveel Joods leven is er weer een nieuwe boom gegroeid! Het volk van Israël leeft! Israël leeft meer dan ooit, er wordt meer dan ooit aan Israël gedacht in deze wereld. Het 'zodat aan de naam Israël niet meer gedacht wordt' uit Psalm 83, daar is helemaal niets van terechtgekomen!

Zo mooi dat dit gebeurt!

Inmiddels zijn er meer mensen gekomen om mee te werken. We drinken koffie met elkaar bij de ingang, op campingstoeltjes. Ad zegt: "Na deze dag nog een dag, en dan zal het werk op deze begraafplaats klaar zijn." In totaal zijn er bijna tweehonderd vrijwilligers die dit werk doen. Zo mooi dat dit gebeurt! Het is een vorm van verootmoediging naar God toe. De Heilige Geest is bedroefd over wat er met de Joden in Europa is gebeurd. Dit is, denk ik, werk dat de Geest verblijdt.

In de zomer vindt de Boete en Verzoening werkweek plaats op de Joodse begraafplaats in Muiderberg. Meer informatie via Tjitske Wind, tjitskevis@outlook.com of 06-52560466.

ACHTERGROND

Libanon: van 'Zwitserland van het Midden- Oosten' naar een spiraal van geweld

'Het Zwitserland van het Midden-Oosten'. Zo stond Libanon wereldwijd bekend tijdens zijn hoogtijdagen in de jaren vijftig en zestig. Maar wie denkt tegenwoordig nog aan deze benaming? Het land is sinds de jaren zeventig in een spiraal van geweld terechtgekomen, waar het maar niet uit lijkt te raken. Hoe heeft het zover kunnen komen? Waarom wordt Libanon al zo lang door geweld geteisterd? Tijd om een duik te nemen in de ingewikkelde geschiedenis van het land.

Renske Lankman

Libanon is een klein land aan de Middellandse Zee. Het wordt in het noorden en oosten omringd door Syrië en grenst in het zuiden aan Israël. Door zijn ligging kent Libanon in de oudheid een bloeiende zeehandel. Bekende steden als Tyrus, Sidon en Beiroet, allemaal aan de kust gelegen, profiteren hiervan en zijn in die tijd al belangrijke beschavingen. In die periode regeren de Feniciërs over dit gebied. Een bekende Fenicische koning uit de Bijbel is koning Hiram I. Hij regeert over Tyrus en levert cederhout uit Libanon voor de tempel in Jeruzalem (1 Koningen 5).

Grootmachten

Na de Feniciërs regeren andere grootmachten over dit gebied en dat blijft zo tot Libanon in 1943 onafhankelijk wordt. Na de Feniciërs komen de Perzen. Zij worden verdreven door de Grieken, en de Grieken moeten op hun beurt weer plaats maken voor de Romeinen. Wanneer het Romeinse Rijk in 476 uiteenvalt, komt Libanon onder heerschappij van het christelijke Byzantijnse Rijk. Om Libanon vandaag de dag te kunnen begrijpen, is het belangrijk hier te benoemen, dat in die tijd ook een specifieke christelijke stroming ontstaat: het ma-

ronitische christendom. Deze stroming begint in Syrië, maar maronitische christenen wijken in de achtste eeuw uit naar Libanon. Vier eeuwen later sluit deze stroming zich aan bij de Kerk van Rome. In de zevende eeuw worden de Byzantijnen van het strijdtoneel verdreven door moslims. Verschillende islamitische rijken heersen daarna over het gebied. Het bekendste daarvan is het Ottomaanse Rijk, dat van 1516 tot 1918 over Libanon regeert.

De Eerste Wereldoorlog zorgt ervoor dat de kaarten in het Midden-Oosten opnieuw worden geschud. Het Ottomaanse Rijk staat tijdens de Eerste Wereldoorlog aan de kant van de Duitsers, maar lijdt zware nederlagen en valt uiteindelijk uiteen. De Britten en Fransen zijn er als de kippen bij om het Midden-Oosten opnieuw te verdelen. Dit doen ze via het zogeheten Sykes-Picot-verdrag. Syrië en Libanon gaan naar Frankrijk en worden mandaatgebieden. Dat Libanon een Frans mandaatgebied is geweest, is tot op de dag van vandaag regelmatig zichtbaar. De bemoeienis van Frankrijk met Libanon is nog altijd groot. Zo bezoekt de Franse president Macron Beiroet al binnen enkele dagen na de grote explosie in de haven in augustus 2020.

Op 10 april sloeg een raket van Hezbollah vanuit Libanon in op een parkeerterrein in Safed en veroorzaakte enorme schade.

Op weg naar zelfstandigheid

In 1920 creëert Frankrijk Groot-Libanon. De grenzen daarvan komen grotendeels overeen met het huidige Libanon. De maronieten vormen de grootste religieuze gemeenschap, maar Frankrijk voegt ook overwegend islamitische gebieden toe, zodat de maronieten afhankelijk moeten blijven van Frankrijk en geen volledige politieke overheersing krijgen. Tegelijk ontstaan hier al spanningen tussen de verschillende bevolkingsgroepen: maronieten richten zich meer op het Westen, terwijl veel moslims zich verbonden voelen met de Arabische wereld en aansluiting bij Syrië willen zoeken. Het blijkt bovendien moeilijk een stabiel nationaal bestuur op te bouwen, omdat veel mensen zich in de eerste plaats loyaal voelen aan hun eigen religieuze gemeenschap. Een sterke nationale eenheid ontbreekt dus al vanaf het begin.

In 1943 wordt het Franse mandaat over Libanon opgeheven: het land wordt eindelijk onafhankelijk. Christenen en moslims sluiten het Nationale Pact:

moslims accepteren dat Libanon een zelfstandige staat blijft en niet opgaat in andere Arabische landen, en christenen accepteren dat het land een Arabisch karakter krijgt. Er wordt een unieke verdeling van de politieke macht bedacht: de president is een maronitisch christen, de premier een soennitische moslim en de parlementsvoorzitter een sjiiitische moslim. Op die manier wordt geprobeerd om te gaan met de enorme verscheidenheid in Libanon.

Hoogtijdagen

En dan belanden we in de periode na de Tweede Wereldoorlog. Libanon komt tot bloei en het land beleeft zijn hoogtijdagen. Tot in de jaren zestig staat het bekend als 'het Zwitserland van het Midden-Oosten'. Het land is een economische en culturele brug tussen het Westen en de rest van het Midden-Oosten. De overheid moedigt onder andere het aantrekken van buitenlandse investeringen aan en Beiroet groeit uit tot een belangrijk financieel centrum. Het land trekt

Foto: Flash90

Het blijkt moeilijk een stabiel nationaal bestuur op te bouwen, omdat veel mensen zich in de eerste plaats loyaal voelen aan hun eigen religieuze gemeenschap.

ook politieke ballingen uit de regio aan, mede dankzij de grote mate van vrijheid van meningsuiting.

Toch blijven spanningen tussen de verschillende bevolkingsgroepen onder de oppervlakte sluimeren. Het politieke systeem is kwetsbaar en de bevolkingssamenstelling verandert: sjiieten worden de grootste groep, maar krijgen niet meer politieke macht. Tegelijk heeft een conflict buiten Libanon grote invloed: het Israëlisch-Palestijnse conflict. Er hoeft maar weinig te gebeuren of de vlam slaat in de pan.

De Libanese Burgeroorlog

Tijdens de oprichting van de staat Israël in 1948 vluchten veel Palestijnen naar onder andere Jordanië en Libanon, waar zij in vluchtelingenkampen terechtkomen. In Jordanië ontstaat in september 1970 een groot conflict tussen de regering en deze Palestijnen. De Palestinian Liberation Organization (PLO) probeert namelijk de Jordaanse monarchie omver te werpen, waarna de overheid hard in-

grijpt. Als gevolg hiervan verplaatst de PLO haar commandocentra naar Libanon. Vanuit daar voert de terreurorganisatie regelmatig aanvallen uit op (het noorden van) Israël, waarop Israël reageert met bombardementen. De spanningen in Libanon nemen verder toe, doordat Libanese soennieten en sjiieten zich steeds meer solidair voelen met de Palestijnen.

De situatie escaleert in 1975. Na een aanslag op een christelijke leider openen maronitische milities het vuur op een bus met Palestijnen. Hierdoor breekt er een oorlog uit tussen de maronitische milities en de PLO. Dit conflict verandert in een complexe burgeroorlog, waar ook soennitische en sjiitische milities zich bij aansluiten. De verwoestende oorlog duurt uiteindelijk vijftien jaar.

Ook Israël raakt betrokken bij deze oorlog. In 1978 kapen Palestijnse terroristen uit Libanon een lijnbus in Israël. Bij deze aanslag komen 38 Israëlische burgers om. Israël valt hierop Zuid-Libanon binnen met Operatie Litani, met als doel de PLO te verdrijven en de terreurinfrastructuur te vernietigen. Als reactie op de Israëlische inval wordt de VN-vredesmissie UNIFIL opgericht. Israël trekt zich al snel terug, maar de terreuraanvallen van de PLO stoppen niet. Daarom valt Israël in 1982 opnieuw Libanon binnen.

De terreur van Hezbollah

In deze tijd, begin jaren tachtig, wordt de bekende sjiitische terreurorganisatie Hezbollah (Partij van God) opgericht. De organisatie presenteert zichzelf als een verzetsbeweging tegen de Israëlische bezetting van Zuid-Libanon. Door de succesvolle guerrilla-aanvallen moet Israël zich in 2000 terugtrekken. Zes jaar later vallen Hezbollah-terroristen Israëlische grenswachten aan. Ze doden drie van hen en ontvoeren er twee. Israël reageert met bombardementen op terreurdoelen van Hezbollah. Hezbollah vuurt honderden raketten af op Israël. Opnieuw begint Israël een grondoffensief. Het conflict wordt na 34 dagen beëindigd door VN-resolutie 1701. Dit betekent onder andere dat Hezbollah zich moet terugtrekken achter de rivier Litani. Dat gebeurt echter nooit. Daarnaast blijft Hezbollah Israël bestoken met raketten.

Op 8 oktober 2023 mengt Hezbollah zich in de oorlog tussen Israël en Hamas. In september 2024 doodt Israël Hezbollah-leider Hassan Nasrallah. Hij was al sinds 1992 de leider van de terreurorganisatie. Door zijn dood verliest Hezbollah een sterke leider. In oktober 2024 begint Israël opnieuw een grondoffensief in Zuid-Libanon met als doel de terreurinfrastructuur te verwijderen. Twee maanden later komt een staakt-het-vuren tot stand. Die wordt door Hezbollah in maart 2026 geschonden. Opnieuw valt Israël Zuid-Libanon binnen en opnieuw komt er na een aantal weken een staakt-het-vuren.

Hoewel Hezbollah in de afgelopen jaren zware verliezen geleden heeft,

Renske Lankman

Redacteur

Renske Lankman heeft Midden-Oostenstudies gestudeerd, waaronder vier maanden aan de Ben-Goerion Universiteit in Be'er Sheva. Daarnaast heeft ze een master in Religion, Conflict and Globalisation.

blijft de terreurorganisatie een grote bedreiging voor Israël. En Libanon zelf is te verdeeld om Hezbollah goed te kunnen aanpakken. Daarnaast kampt het land met andere grote interne problemen die voor hoofdbrekens zorgen. De economie ligt op zijn gat, basisbehoeften zijn schaars en het land heeft ook nog eens te dealen met meer dan een miljoen Syrische vluchtelingen, bijna een kwart van de Libanese bevolking. Dit alles zorgt ervoor dat het land blijft steken in een spiraal van geweld, en terugkeer naar 'het Zwitserland van het Midden-Oosten' verder weg lijkt dan ooit.

DE BIJBEL EN ISRAËL

Wat Paulus zegt

Kees de Vreugd
kdvreugd@cvi.nl

De vadersen

“Tot hen behoren de vadersen” (Romeinen 9:5), zo staat het in de HSV. Dat klinkt plechtig en dat is het ook. Want daarin is eigenlijk de hele rijkdom van de afkomst, de geschiedenis en het voortbestaan van Israël samengevat. Het gaat uiteraard in de eerste plaats om de aartsvaders (NBV21): Abraham, Isaak en Jakob. Daar horen wat mij betreft natuurlijk ook de aartsmoeders bij, Sara, Rebekka, Lea en Rachel, die in Israël ook een ereplaats hebben. Elke vrijdagavond bij het begin van de Sjabbat worden de kinderen gezegend; de jongens met de woorden ‘moge God je maken als Efraïm en Manasse’ (Genesis 48:20) en de meisjes met de woorden ‘moge God je maken als Sara, Rebekka, Lea en Rachel’.

Met de aartsvaders heeft God een verbond gesloten en aan hen heeft Hij Zijn beloften gegeven. We hebben al eerder gezien dat het dan gaat om de beloften van een nageslacht en een land en de belofte om gezegend te worden en tot zegen te zijn. Gods verbond met de aartsvaders is de grond van Israëls bestaan: “Alleen voor uw vadersen heeft de HEERE liefde opgevat om hen lief te hebben, en Hij heeft hun nageslacht, u, uit al de volken verkozen, zoals het heden ten dage is” (Deuteronomium 7:8; 10:15).

Daarom komt Paulus verderop in Romeinen 11:28 tot de slotsom dat God nooit terugkomt op Zijn keuze voor Israël. Dat is omdat Hij hen liefheeft en zich houdt aan Zijn woord aan de aartsvaders, ongeacht hoe Israël zich verhoudt tot het evangelie: “Zij zijn weliswaar wat het Evangelie betreft vijanden vanwege u, maar wat de verkiezing betreft geliefden vanwege de vadersen.” Alle nadruk valt daarbij op het tweede deel van de zin: geliefden vanwege de vadersen. “Want de genadegaven en de roeping van God zijn onberouwelijk.”

Hoe zien we God aan het werk?

Ds. Oscar Lohuis

Als je kijkt naar de titels van preken die op zondagmorgen in kerken worden gehouden, valt op dat de meeste preken over het hier en nu gaan, en dat zij gericht zijn op onszelf, als christenen. Maar de Bijbel gaat niet over christenen, maar over Gods reddingsplan voor deze wereld.

In de Bijbel wordt niet alleen teruggekeken op wat de Heere in het verleden heeft gedaan, maar wordt ook vooruitgekeken naar wat Hij in de toekomst zal doen. Het goede nieuws is dat de Messias zal terugkomen en dat Hij een rijk van vrede en gerechtigheid zal oprichten. Jezus predikte het evangelie van het Koninkrijk van God.

Reddingsplan

Met ‘het profetische woord’ bedoelt Petrus dat evangelie, dat ons vertelt over

de uitwerking van Gods reddingsplan in de toekomst. Wie de Bijbel goed leest, ontdekt dat vooral Israël het volk is waardoor God Zijn reddingsplan in de toekomst zal volvoeren. Het Koninkrijk van Israël zal worden hersteld (Handelingen 1:6). Jezus zal Israël verlossen (Lucas 24:21). Hij zal plaatsnemen op de troon van Zijn vader David (Lucas 1:32,33).

Verlossing

Hoe kunnen we zien hoe dicht we bij de tijd van de verlossing zijn? Waarin zien wij God aan het werk in onze tijd? Als de Bijbel zegt dat God door Israël Zijn reddingsplan zal volvoeren, dan is het toch opmerkelijk dat wij leven in de tijd van het herstel van Israël? Joden keren terug naar het land en Israël staat sinds 78 jaar weer op de kaart van de wereld. Jeruzalem is voor eerst sinds 586 v.Chr. weer helemaal in Joodse handen (Lucas 21:24). De volkeren van de wereld gaan tekeer tegen Israël, maar zelfs dat is geprofeteerd als iets dat kort voor de tijd

van de verlossing plaatsvindt (Zacharia 12, Ezechiël 38). Het is heel bijzonder om, in het licht van het profetische woord, in deze tijd te mogen leven.

En wij hebben het profetische woord, dat vast en zeker is, en u doet er goed aan daarop acht te slaan als op een lamp die schijnt in een duistere plaats (2 Petrus 1:19).

Hernieuwde hoop

In de smalle straten van de wijk Mea Shearim in Jeruzalem vieren Joodse kinderen Lag Ba'omer met zang en dans rond een brandend vuur. Dit feest, dat valt op de 33^e dag van de omerperiode tussen Pesach en Sjawoe'ot, doorbreekt een periode van rouw en wordt geassocieerd met vreugde en hernieuwde hoop. De vlammen verwijzen naar de geestelijke erfenis van rabbijn Sjimon bar Jochai, wiens sterfdag wordt herdacht. Voor veel gezinnen is het ook een moment van samenkomen, spel en traditie, zichtbaar in de levendige sfeer op straat. | Foto: Flash90

DE BIJBEL EN ISRAËL

Uitzien naar het laatste feest

Loofhuttenfeest in Katzrin in het noorden van Israël.

Foto: Flash90

Ds. Henk Poot

We leven tussen Pasen en Pinksteren. Het is een periode om na te denken over wat Israël en ons in deze feesten gegeven is. Maar het is ook een tijd om uit te zien naar wat er nog komt.

Want Pinksteren is niet het laatste feest. Met Pasen gedenkt Israël de uittocht uit Egypte. Hoe God omzag naar Zijn volk en hoe de machten van dat grote rijk moesten buigen voor de God van Abraham, Isaak en Jakob. Maar op Pesach denkt het Joodse volk ook aan het Paaslam, daar is het feest zelfs naar genoemd. De engel sloeg in de laatste nacht de huizen waaraan het bloed van het lam kleefde over. Niet dat het Joodse volk zonder zonde was, maar het bloed bedekte dat. Bij die exodus zou het niet blijven. Telkens opnieuw zou er na de zonde van Israël en de gevolgen daarvan een nieuwe exodus komen en zou God de zonde bedekken. Jesaja spreekt over een nieuwe uittocht en de profeet Zacharia zelfs over de laatste, als voorbereiding op het grote feest van Loofhutten.

Verwachting

In de kerk denken we met Pasen aan het offer van Christus, het Lam van God dat de zonden van de wereld wegneemt, en aan de opstanding, de bevrijding uit de angst en de slavernij van de dood (Hebreeën 2:15). Jezus heeft de sleutels van de dood en van het dodenrijk. Maar als volgelingen van Jezus moeten we ook leren dat onze Meester de overste van de wereld overwonnen heeft en daarmee de terugkeer van de kinderen van Israël mogelijk maakt en het herstel van het

Koninkrijk van Israël. We lezen dat in het Evangelie van Johannes (11:52, 12:31). Paulus schrijft dat Jezus aan het kruis de machten ontwapend heeft (Kolossenzen 2:15). Pasen wekt dus de verwachting van nog meer bevrijding. Jezus is de Levende, de Overste van de koningen van de aarde. Hij is de Alfa, maar ook de Omega.

Vieren

Pinksteren was nodig. Als het volk van God bevrijd is uit de macht van de farao, moet het leren hoe te leven in het Beloofde Land. Het is ook verlost om de Heere te dienen. Hoe vaak had Mozes dat niet gezegd. Bij de Sinaï spreekt God tot Zijn volk. Hij noemt het een heilig priestervolk en Hij geeft het Zijn verbond en geboden. Het feest van Pinksteren viert dat. Israël geniet van de Thora en heeft de woorden van God lief.

Geboden

De kerk doet dat ook. Het viert dat de Heere door Zijn Geest de geboden in ons hart legt. Johannes laat dat zien. Hij schrijft dat wie in God blijft Zijn gebo-

den moet doen, dat die geboden niet nieuw zijn en dat zijn lezers ze kennen, maar dat nu de Geest van God ons te hulp komt en onze relatie met God bewaakt (1 Johannes 2:7 en 4:13). Johannes spreekt ook over de verzoening en dat het niet alleen voor Israël, voor 'ons' is, maar voor de gehele wereld. Hij schrijft voor Joden, maar laat merken dat het ook voor de gelovigen uit de volken is. En dat vieren we ook op Pinksteren. Weliswaar is de eerste niet-Jood Cornelius en we leren hem kennen in Handelingen 10, maar op het Pinksterfeest zijn ook Jodengenoten. Dat staat er niet voor niets in Handelingen 2:10.

Loofhuttenfeest

Je zou kunnen zeggen dat met de twee hoge feesten, Pasen en Pinksteren, de gaven van het Nieuwe Verbond dat de Heere sluit met Juda en Israël zichtbaar worden: met Pasen de verzoening en met Pinksteren de Geest die de wet in het hart legt. Dat is niet minder dan een voorbereiding op het derde feest, het feest van de voleinding: Loofhuttenfeest. Pasen en Pinksteren roepen de verwachting wakker van de komst van Gods Koninkrijk, de ultieme verlossing. Pasen en Pinksteren staan in zekere zin in dienst van wat nog komen moet. Als de Messias komen zal en Zijn voeten zullen staan op de Olijfberg. Als de twaalf leerlingen als koningen zullen regeren over de twaalf stammen van Israël, die dus teruggekeerd zijn uit den vreemde. En als de volkeren zullen optrekken naar Jeruzalem om hun wapens van de hand te doen, om de Thora te leren die uitgaat van Sion, en om de Heere te aanbidden op het hoge feest van Loofhutten, een feest waarop de blijdschap om wat God geeft het grote gebod is.

Pasen wekt dus de verwachting van nog meer bevrijding.

Gebedspunten

gebed@cvi.nl

Israël

- Internationaal is er steeds meer kritiek op de Joodse aanwezigheid in Judea en Samaria. Het gebied ligt absoluut onder een vergrootglas. Bid om bescherming en wijsheid voor Joden die in dit gebied wonen. Bid dat er steeds meer initiatieven zullen komen waarbij Joden en Arabieren in vrede samenleven en bijvoorbeeld met elkaar in hetzelfde bedrijf werken en elkaar helpen.
- Bid dat de rol van Hezbollah in Libanon uitgespeeld raakt. Bid dat Israël succesvol is in het verdedigen van zichzelf tegen aanvallen door Hezbollah en dat er een goede bufferzone tussen Israël en Libanon ingericht kan worden. Lees meer over de geschiedenis van Libanon op pagina 10-11.
- Bid om bescherming van Israël voor gevaar vanuit Iran. Zolang het vijandige regime aan de macht blijft, vormt Iran een groot gevaar voor Israël. Er is nog steeds verrijkt uranium in Iran aanwezig wat gebruikt kan worden voor een atoombom. Bid dat dit materiaal onschadelijk gemaakt zal worden.

Band Joden en christenen

- Bid dat de band tussen Joden en christenen steeds beter wordt. Dank voor de stappen die hierin afgelopen decennia zijn gezet en die hun uitwerking hebben. Lees ook het interview op pagina 14-15.
- Dank voor het werk van de stichting Boete en Verzoening. Christenen hebben in het verleden Joden veel kwaad gedaan en deze stichting wil boete doen en recht doen. Dit doen zij onder andere door Joodse begraafplaatsen te onderhouden. Bid voor zegen op deze werkzaamheden en dat meer mensen zich hierbij aansluiten. Lees ook het artikel op pagina 9.
- Dank voor de uitstorting van de Heilige Geest. Bid dat Joden en christenen vervuld zullen zijn van de Heilige Geest en in geest en waarheid God zullen aanbidden (Johannes 4:23).

Christenen voor Israël

- Bid om bescherming van de lezingen die door Cvi georganiseerd worden. Afgelopen tijd zijn deze lezingen meerdere malen verstoord door demonstranten. Bid dat de lezingen in rust kunnen plaatsvinden en dat door de lezingen meer mensen in aanraking komen met de boodschap van Gods trouw aan Israël.
- Bid dat de nieuwe tentoonstelling van Christenen voor Israël weer veel bezoekers zal trekken; dat zij geïnspireerd worden om voor Israël op te staan en voor Israël te bidden. Lees ook het artikel op pagina 25.

INTERVIEW

‘Een stem zijn voor hen die geen stem meer hebben’

Met de stichting Ruth's Choice wil Tini Hazenoot de Joodse gemeenschap in Nederland en daarbuiten steunen, troosten en bemoedigen. Leidraad daarbij is haar geloof in de God van Israël en Zijn oproep uit Jesaja 40 om Zijn volk te troosten. Die liefde voor Gods volk was in haar leven niet altijd vanzelfsprekend. De overstap naar een andere gemeente legde de basis voor die liefde, en de tekst 'Uw volk is mijn volk, uw God is mijn God' (Ruth 1:16b) wordt naast een persoonlijke belijdenis ook uitgangspunt van de stichting.

Rita Quartel

Ruth's Choice ('Ruths keuze'), dat in april 2025 een officieel karakter kreeg, vindt haar oorsprong in 2023. Tini: "Mijn man Herman en ik zouden in november 2023 naar Israël gaan, maar dat werd ons gezien de oorlog afgeraden. Ik wilde echter juist op dat moment iets doen om het Joodse volk te steunen. Ik ben gaan bidden en kwam op het idee contact op te nemen met de Joodse scholen het Cheider, Rosj Pina en Maimonides, en het Joodse zorgcentrum Beth Shalom in Amsterdam. Tot op dat moment kende ik niemand van de Joodse gemeenschap in ons land. Met een aantal mensen zijn we bij de scholen langsgegaan. Inmiddels vormen deze mensen een fantastische werkgroep zonder wie de stichting niet zou bestaan.

We hebben tasjes uitgedeeld met bemoedigingskaartjes en andere kleinigheden erin. In Beth Shalom hebben we een muzikale middag georganiseerd en rozen uitgedeeld aan de bewoners.

Het begon dus klein. We maakten meestal een sponsorbericht dat we

naar mensen in onze eigen omgeving stuurden. Dat begon goed te lopen en er kwam op een gegeven moment zoveel geld binnen dat het verstandiger was een stichting op te richten. We hebben daarbij veel hulp gehad van allerlei mensen. Als werkgroep hebben we vaak gezegd: eigenlijk kunnen we dit helemaal niet. Dan baden we ervoor, en konden we toch weer verder. We merken dat God het zegent."

Projecten Israël

In de afgelopen twee jaar zijn diverse initiatieven ontstaan, waarbij er niet alleen verbinding met de Joodse gemeenschap in Nederland gezocht wordt, maar ook projecten in Israël ondersteund worden. Zo heeft de stichting in kibboets Ein Hashlosa meegeholpen aan de bouw van een therapeutisch centrum, is men in Tel Aviv betrokken bij hulp aan daklozen, en wordt momenteel een project in kibboets Kfar Aza opgestart. In Tel Aviv wordt samengewerkt met Elias Maron, iemand die zelf dertig jaar dakloos geweest is, tot geloof in de Messias gekomen is, en daklozen

Tini Hazenoot

laat zien dat een nieuw leven mogelijk is. Er is een gaarkeuken, en er wordt op straat voedsel en drinken uitgedeeld. Ook probeert men daklozen te laten opnemen in een rehabilitatiecentrum.

Tini draait zelf af en toe mee in Tel Aviv. "Het werk onder daklozen raakt me enorm. Ze zijn bij wijze van spreken te vies om aan te raken, maar ik voel zoveel liefde voor hen. De tekst van de Here Jezus uit Matteüs 25 inspireert me daarbij: 'Voor zover u dit voor een van deze geringste broeders van Mij gedaan hebt, hebt u dat voor Mij gedaan.'"

Andere bril

Tot achttien jaar geleden hadden Tini en haar man nooit gedacht zo betrokken te raken bij het Joodse volk. Beiden groeien ze op in een kerk waar weinig aandacht was voor de bijzondere plek die het volk Israël nog steeds heeft. Als

ze van gemeente veranderen, komen ze voor het eerst in aanraking met mensen met liefde voor Israël. Bij Herman valt het kwartje wat sneller dan bij Tini. Tini: "Het was verwarrend. Ik vroeg me af hoe ik kon weten wat de waarheid is, waarna iemand me aanraadde gewoon de hele Bijbel te lezen, en Israël te lezen waar Israël staat. Ik kreeg ook het advies Romeinen 9-11 goed te lezen, en dat alles biddend te doen. Toen viel ook bij mij het kwartje en zijn we de Bijbel met een heel andere bril gaan lezen. Ook liederen kwamen heel anders binnen. Op dat moment ontstond er bij ons beiden niet alleen een grote liefde voor Israël, maar ook het verlangen naar Israël te gaan. De reis (van Christenen voor Israël) onder leiding van ds. Kees van Velzen heeft enorm veel impact op ons gehad. En met de gids, Ayalla Zion, hebben we nog altijd contact."

Foto: Willem Jan de Bruin Fotografie

We moeten opstaan en niet wegstijgen, zoals in het verleden gebeurd is.

Stem

“Tijdens de reis bezochten we ook Yad Vashem. Het emotioneerde me enorm. Ik weet nog dat ik voor een muur stond met daarop hakenkruizen en davidssterren. Ik stond tussen twee Joodse kinderen van ongeveer twaalf jaar in en huilde. Ik vroeg me af wat er in hun hoofd omging. Het gaat immers over hun voorgelacht. Op dat moment hoorde ik een (alleen voor mij hoorbare) stem zeggen: ‘Wil jij een stem zijn voor hen die geen stem meer hebben?’ Mijn man stond iets verderop en heeft de stem niet gehoord. Ik wist dat het God was die tot me sprak, maar wist niet wat Hij bedoelde. Ik heb ja gezegd, maar had geen idee wat Hij daarin van mij verlangde.”

Een paar dagen later is de groep bij het Meer van Galilea en spreekt Kees van Velzen over het verhaal van de twee

broden en de vijf vissen. De jongen gaf alles wat hij had aan de Here Jezus en dat werd door Hem vermenigvuldigd. Iets wat we ook op ons eigen leven mogen toepassen. Tini: “Een paar dagen later zijn Herman en ik ergens in Israël neergeknield en hebben we gezegd: ‘Heer, gebruik ons maar. Wat U ook vraagt, we zullen het doen.’ En vanaf dat moment gebeurde er ook veel. Het is God die de dingen aan het rollen brengt. Hij vermenigvuldigt.”

Focus op Israël

Die zegen van het vermenigvuldigen werd ook zichtbaar in de Israëlcursus waarmee Tini, Herman en vriendin Jennie in 2020 begonnen. Aanleiding was een vraag van iemand uit de gebedsgroep waaraan Tini deelnam. Tini: “Een van de deelnemers vond het Israëlverhaal heel lastig, omdat er in haar familiekring altijd gedoe was over Israël. Ze was er eigenlijk klaar mee, tot ze naar een Bijbelstudieavond met ds. Kees van Velzen ging en geraakt werd door zijn opmerking: ‘Hoe kan het, dat als God zoveel van Zijn volk Israel houdt, er nog steeds christenen zijn die niet van Israël houden?’ Ze voelde dat ze er iets mee moest doen en kwam daarom bij me. Het resulteerde er uiteindelijk in dat we met acht mensen het Bijbelstudieboekje *Focus op Israël* zijn gaan behandelen. Mensen ontdekten welke plek Israël in Gods heilsplan heeft. Na afloop waren de deelnemers heel enthousiast, en zij hebben weer gezorgd voor een nieuwe groep. Het ging van mond tot mond, en zo gaat het al zes jaar. We hebben inmiddels 150 deelnemers gehad.”

Opstaan voor Israël

Christenen stimuleren op te staan voor Israël is ook een van de doelstellingen van Ruth's Choice. Wat kunnen mensen concreet doen? Tini: “Bidden voor Israël is echt belangrijk. ‘Bid voor de vrede van Jeruzalem’, zegt God in Psalm 122. Het Joodse volk is onze oudste broer. In Jesaja 62 staat: ‘Op uw muren heb ik wachters aangesteld. Nooit zullen ze zwijgen.’ De strijd tegen Israël is een geestelijke strijd en gaat uiteindelijk tegen de God van Israël. We moeten om Sions wil niet zwijgen. Niet zwijgen tegenover God. Herinner Hem aan Zijn beloften. Bid Zijn profetisch Woord. Het is ook heel belangrijk niet te zwijgen tegenover de mensen. We moeten opstaan en niet wegstijgen, zoals in het verleden gebeurd is. We moeten het opnemen voor Israël. Daarom is het ook zo belangrijk dat mensen de juiste informatie hebben en weten wat er speelt. Ga niet alleen op de NOS of bepaalde kranten af. Kijk naar de livestreams van Christenen voor Israël, lees *Israël Aktueel*. Goede nieuwsbronnen zijn belangrijk, maar ook: lees de Bijbel, zodat je tegen christenen kunt zeggen: kijk, dit staat er in de Bijbel. Als God trouw is, heeft Hij Israël niet verworpen. En last but not least: stuur

Rita Quartel

Redacteur

eens een kaartje of bloemetje naar mensen uit de Joodse gemeenschap. Ze hebben onze steun en bemoediging zo nodig, juist in deze tijd!”

Opwekking

Van 22 tot 25 mei is Ruth's Choice met een eigen stand te vinden op Pinksterconferentie Opwekking. Tini: “We hebben vijfduizend armbandjes laten maken met daarop ‘Shalom’ en ‘Om Sions wil niet zwijgen’ (Jesaja 62:1). Zo kunnen we mensen er eenvoudig aan herinneren op te staan voor Israël.”

Meer informatie: ruths-choice.nl.

📍 STEUN ISRAËL

Samen helpen wij hen thuiskomen

Terug naar Sion

Donderdag 23 april mochten we iets bijzonders meemaken. We – Luc Schraeverus en Frank van Oordt – mochten met 240 leden van de Bnei Menashe uit India naar Israël meereizen. Geen gewone reis, maar alija: een terugkeer na eeuwen van verborgen bestaan.

De Bnei Menashe, afstammelingen van de stam Manasse, leefden generaties lang in het uiterste noordoosten van India. Hun gebruiken – geworteld in Bijbelse tradities – verraadden hun afkomst. Na zorgvuldig onderzoek werden zij in 2005 officieel erkend als Joods. Sindsdien is hun verlangen naar Sion alleen maar gegroeid.

Intens

Tijdens onze gesprekken raakten hun woorden ons diep. Jong en oud spraken over één verlangen: vrij de Sjabbat vieren, de feesten houden en leven in het land van hun voorouders. Tegelijk is er een sterke wil om bij te dragen: Hebreeuws leren, werken, en zelfs dienen in het leger.

De reis was intens. Huis en haard achterlaten is nooit eenvoudig. Toch zagen we vastberadenheid. Voor vertrek mochten we met enkele jongeren nog inkopen doen: nieuwe schoenen, een net poloshirt, een powerbank. Kleine gebaren, maar voor hen van grote betekenis.

Warm welkom

Bij aankomst in Israël volgde een warm welkom. Tranen van vreugde, omhelzingen en het zingen van het Israëli-sche volkslied *Hatikva* vulden de lucht. De operatie draagt de naam *Wings of the Dawn* – Vleugels van de dageraad. Woorden uit Psalm 139 kwamen tot leven: God heeft hen bewaard en thuisgebracht.

Help mee

Er wachten nog zesduizend Bnei Menashe. Uw steun maakt het mogelijk dat ook zij deze reis mogen maken. Wilt u helpen deze lange reis van duizenden kilometers en meerdere dagen mogelijk te maken? Maak uw bijdrage over op NL38 ABNA 0529 310 252 van Christenen voor Israël met de vermelding 'Bnei Menashe'.

Citaat van deze man: "Ik ben te oud voor het leger, maar ik zal met alles wat ik heb Israël verdedigen."

Met deze jongens hebben wij inkopen gedaan: schoenen, een poloshirt en een powerbank.

Voor ons vertrek vierden we met 240 Bnei Menashe onafhankelijkheidsdag. Doordat Israël bestaat, kunnen zij terugkeren.

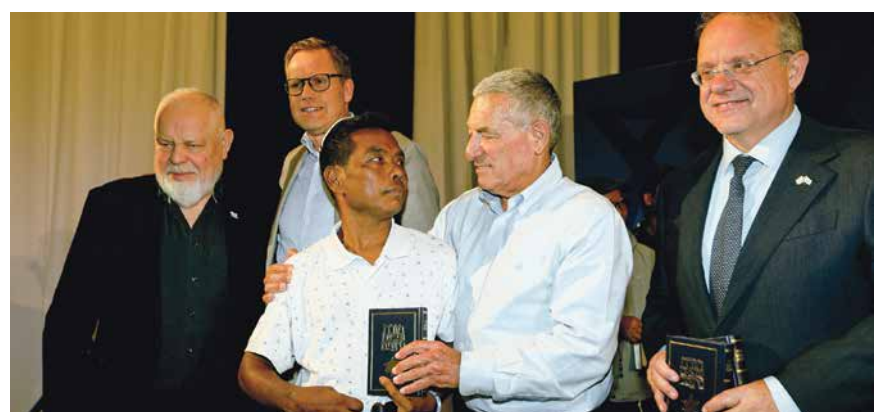

Op weg naar het vliegveld.

In Israël krijg je je permanente verblijfsvergunning!

Foto's: Joods Agentschap

Alle nieuwe immigranten krijgen een exemplaar van de Tenach, hier uitgereikt door Doron Almog, voorzitter van het Joods Agentschap.

MAATSCHAPPIJ

Dode Zee stille beschermer oude teksten

Aan de rand van de woestijn van Judea, op het laagste punt op aarde, ligt de Dode Zee. Deze plek staat bekend om haar extreme zoutgehalte en het bijna surrealistische vermogen om mensen te laten drijven. Maar minder bekend is dat deze bijzondere zee mogelijk ook een rol heeft gespeeld in het behoud van oude teksten.

Het water van de Dode Zee bevat een uitzonderlijk hoge concentratie mineralen zoals zout, magnesium en kalium. Die mineralen hebben niet alleen invloed op het menselijk lichaam, maar ook op materialen zoals leer en perkament, precies de materialen waarop in de oudheid werd geschreven. In de droge, zoute lucht rondom de zee ontstaat een klimaat waarin organisch materiaal minder snel vergaat dan elders. Dat soort omstandigheden remt namelijk de groei van micro-organismen die normaal gesproken verantwoordelijk zijn voor het afbreken van dit soort materialen.

Unieke chemische omgeving

Dat Dode Zeeklimaat is geen klein detail, want juist in deze regio werden in de twintigste eeuw de beroemde Dode Zeerollen ontdekt: duizenden fragmenten van oude Bijbelse manuscripten, sommige meer dan tweeduizend jaar oud. Ze bevatten onder andere de oudst bekende versies

Zoutformaties aan de rand van de Dode Zee.

Foto: Flash90

van delen van de Hebreeuwse Bijbel, tegenwoordig te bewonderen in het Israëlmuseum in Jeruzalem. Dat deze teksten zo goed bewaard zijn gebleven, is te danken aan een combinatie van factoren: grotten, droogte en tijd. Maar onderzoekers vermoeden dat ook de unieke chemische omgeving van de Dode Zee een rol heeft gespeeld.

Interessant is dat sommige rollen zelfs sporen van mineralen bevatten die niet direct uit de grotten zelf afkomstig lijken te zijn. Dat suggereert dat men in de oudheid mogelijk bewust gebruikmaakte van specifieke materialen of behandelingen, wellicht beïnvloed door de omgeving, om teksten duurzamer te maken.

Wonder

Zo wordt de Dode Zee meer dan alleen een geografisch wonder. Het is ook een stille getuige van hoe natuur en cultuur elkaar kunnen versterken. Zonder deze uitzonderlijke omstandigheden zouden belangrijke delen van de vroegste Joodse teksttraditie misschien verloren zijn gegaan. Dat brengt ons bij een bijna paradoxaal punt: juist een van de meest onherbergzame plekken op aarde blijkt een toevluchtsoord voor kwetsbare erfennissen uit het verleden. De Dode Zee waarin niets lijkt te leven, heeft zo onbedoeld bijgedragen aan het bewaren van woorden die al millennia lang blijven voortleven.

Joods Tiel

De Joodse gemeenschap van de oude handelsstad Tiel bestaat al eeuwen. Een van de vroegste vermeldingen van Joden in Tiel komt uit het jaar 1459.

In de zeventiende en achttiende eeuw waren Joden nog steeds een onderdrukte bevolkingsgroep in Nederland. Maar in de Betuwe was het toelatingsbeleid zeer liberaal. In de eeuwen daarna ging het de stad economisch gezien voor de wind en de Joodse bevolking groeide met de stad mee. Vanaf 1900 wordt de Joodse gemeente, eens de grootste in de provincie, steeds kleiner. Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt bijna de helft van de Joodse bevolking opgepakt en vermoord.

Vandaag de dag herinneren slechts enkele monumenten, grafstenen en een

Het Holocaust Namenmonument.

Foto: Cvl

straat aan de vroegere aanwezigheid van Joden aldaar. Wie meer wil ontdekken van de geschiedenis van Joods Tiel kan

via Flipje en streekmuseum Tiel een wandeling boeken.

Column

Roger van Oordt
rvoordt@cvi.nl

Het zal toch allemaal wel meevallen...

Onlangs zat Diana Liefveld in een Amsterdamse tram die langs het Holocaustmuseum reed. Een ouder Nederlands echtpaar zat in dezelfde tram. Toen zij het museum passeerden, riep de man luid: "Kijk, het Netanyahu-museum. Kunnen ze lekker aanslagen plegen." Iedereen in de tram zweeg.

In Nederland is iets grondig misgegaan. We hebben het voor elkaar gekregen de Joodse slachtoffers van ruim tachtig jaar geleden én de Israëliëse slachtoffers van 7 oktober 2023 en daarna tot daders te maken. En de daders tot slachtoffers. Beschamend. En absurd. In een zogenaamd beschaafd land zijn we overspoeld door een propagandagolf van Jodenhaat die zijn weerga niet kent sinds de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw. Eli Wiesel, overlevende van Auschwitz, zei na de oorlog: "Europa zal ons Auschwitz nooit vergeven." Die woorden klinken vandaag huiveringwekkend actueel.

Nederland en Europa hebben hun eigen verleden herschreven door te spreken over een zogenaamde 'genocide' in Gaza door het Joodse volk. Daarmee heeft men afgerekend met de historische realiteit én met het eigen schuldgevoel. Deze leugen wordt dagelijks geplant in het bewustzijn van de Nederlander. Alsof de Shoah (Holocaust) alsnog gelegitimeerd kan worden: was er geen Holocaust geweest, dan hadden de nazi's hun werk immers 'afgemaakt'. Met de leugen van 'genocide' is opnieuw vrij spel gecreëerd om Joden te behandelen zoals het uitkomt. Plak er simpelweg een etiket op: 'Netanyahu' of 'kolonisten'.

De demonisering van Joodse gezinnen in Judea en Samaria draait inmiddels op volle toeren. Ze gelden als de grootste misdadigers op aarde, volgens zogenaamd betrouwbare media. Joden mogen daar niet wonen. Iran wil hen de zee in drijven. Europa kiest mogelijk een andere route. Terug naar hier? Misschien denkt u nog steeds: het zal toch allemaal wel meevallen... We zijn gewaarschuwd. De God van Israël zal de volken ter verantwoording roepen die ellende brengen over Zijn volk (Joël 3:2).

Israëlactief

Voor alle activiteiten geldt: Deo volente

Voor alle lezingen geldt: vooraf opgeven is verplicht. Opgeven kan via cvi.nl/agenda of 033-2458824.

U ontvangt kort voor de lezing per mail de locatie van de lezing. De registratiekosten zijn € 2,50.

Uitgelicht

Foto: Cvl

Ga mee naar Joods Antwerpen

Vanwege de grote belangstelling hebben we een extra excursiedag naar Joods Antwerpen ingepland. Gaat u woensdag 1 juli met ons mee? We bezoeken de synagoge, maken een wandeling en genieten van een driegangenmenu bij restaurant Hoffs. U kunt kiezen uit twee excursiemogelijkheden: van 11.45 tot 16.15 uur en van 14.45 uur tot 19.15 uur. Kosten: € 57,50. Meer informatie en aanmelden: cvibelgie@gmail.com of 06-39150052.

Overig

Vanaf maandag 1 juni

9.30-16.30 uur: Nijkerk: Tentoonstelling Dieper dan je denkt. Locatie: Israëlcentrum, Henri Nouwenstraat 34. Toegang gratis. Zaterdag 10.30-15.30 uur, zon- en feestdagen gesloten.

Foto: Cvl

Donderdag 4 juni

11.00 uur: Enschede: Excursie Joods Enschede. Vooraf opgeven verplicht: cvi.nl/agenda. Kosten: € 38,50 incl. koosjere lunch.

Dinsdag 9 juni

13.45 uur: Delft: Excursie Joods Delft. Vooraf opgeven verplicht: cvi.nl/agenda.

Woensdag 17 juni

13.00 uur: Gouda: Excursie Joods Gouda. Vooraf opgeven verplicht: cvi.nl/agenda.

Donderdag 18 juni

13.15 uur: Den Haag: Excursie Joods Den Haag. Vooraf opgeven verplicht: cvi.nl/agenda.

Elke vrijdag

15.00 uur: Nijkerk: Bidstond voor Israël. Locatie: Israëlcentrum, Henri Nouwenstraat 34.

Foto: Canva

Openingstijden

Israëlcentrum

Maandag-vrijdag: 9.00-17.00 uur
Zaterdag: 10.00-16.00 uur
Zondag: gesloten

Joodse kalender

22 mei 2026, Sjawoe'ot (Wekenfeest)

Thoralezing: Exodus 19:1-20:26;
Numeri 28:26-31
Haftarahlezing: Ezechiël 1 en 3:12

23 mei 2026, Sjawoe'ot

Thoralezing:
Deuteronomium 15:19-16:17;
Numeri 28:26-31
Haftarahlezing: Numeri 3:1-19

30 mei 2026

Thoralezing: *Nasó*, Numeri 4:21-7:89
Haftarahlezing: Richteren 13:2-25

6 juni 2026

Thoralezing: *Beha'alótcha*,
Numeri 8:1-12:16
Haftarahlezing: Zacharia 2:14-4:7

13 juni 2026

Thoralezing: *Sjelách lechá*,
Numeri 13:1-15:41
Haftarahlezing: Jozua 2:1-24

20 juni 2026

Thoralezing: *Kórach*,
Numeri 16:1-18:32
Haftarahlezing: 1 Samuël 11:14-12:22

Bijeenkomsten

Woensdag 3 juni

19.30 uur: Omgeving Drachten: Seminar ds. Henk Poot (3/3). Thema: Het evangelie met andere ogen.

Woensdag 10 juni

20.00 uur: Omgeving Breukelen: Lezing ds. Kees van Velzen.

Donderdag 4 juni

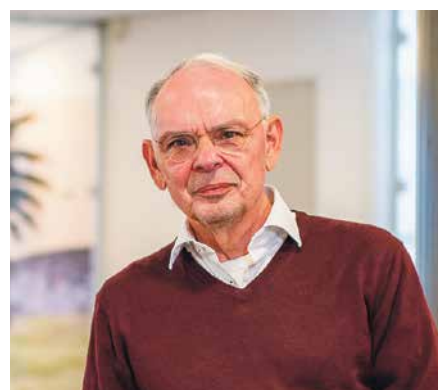
20.00 uur: Omgeving Heerenveen: Seminar ds. Oscar Lohuis (3/3). Thema: Wat zeggen de profeten over Israël in de eindtijd?

Ds. Oscar Lohuis Foto: Wilem Jan de Bruin Fotografie

Maandag 15 juni

19.30 uur: Omgeving Middelhamnis: Lezing ds. Henk Poot. Thema: Is Jezus nog steeds met Israël verbonden?

Ds. Henk Poot Foto: Wilem Jan de Bruin Fotografie

Dinsdag 16 juni

19.30 uur: Omgeving Yerseke: Lezing ds. Henk Poot. Thema: Is Jezus nog steeds met Israël verbonden?

Donderdag 18 juni

20.00 uur: Omgeving Landgraaf: Lezing Peter Pellemans. Thema: De geestelijke strijd tegen Israël.

Israëlconsulenten

Het Israël Producten Centrum heeft een uitgebreid netwerk van consulenten door heel Nederland. Via israelwinkel.nl of 033-2458814 vindt u de contactgegevens van een consulent(e) bij u in de buurt.

De krant

De volgende krant verschijnt vanaf 23 juni 2026.

ACTIEF

Breng de Joden thuis

Geduld wordt beloond

Het echtpaar uit Charkov vlak voor vertrek.

Foto: Cvi

Vanaf het moment dat het staakt-het-vuren tussen de Verenigde Staten en Iran inging, konden er weer Joden uit Oekraïne naar Israël vertrekken. Voordat de oorlog tussen de Verenigde Staten, Israël en Iran uitbrak, vlogen Joodse immigranten via Moldavië naar Israël. Omdat er aan het begin van het staakt-het-vuren nog geen vluchten vanuit Moldavië naar Israël waren, hebben we de eerste groep immigranten geholpen met hun reis via Boekarest, Roemenië.

Kort daarna zijn gelukkig ook de vluchten vanuit Moldavië weer gestart en sindsdien verloopt de immigratie van Oekraïense Joden gestaag, zoals dat al vier jaar het geval is sinds het begin van de oorlog. Inmiddels zijn er al 19.200 Joden uit Oekraïne naar Israël vertrokken sinds februari 2022.

Onlangs hielpen we met de immigratie van een jong echtpaar uit de omgeving van Kiev met hun zesjarige zoontje met autisme. Zij hopen eerst rustig te kunnen integreren in Israël en bij familie in Haifa te gaan wonen. Tegelijkertijd hebben we Shalva, een organisatie die zich inzet voor jongeren en kinderen met een beperking, gevraagd om mee te denken over ondersteuning voor hun zoon. Indien nodig zal het gezin verhuizen naar Jeruzalem, zodat hij daar passende zorg kan krijgen.

Aarzelings

Daarnaast vertrok onlangs ook een echtpaar in de zeventig. Je kon duidelijk merken dat zij nerveus waren en veel stress ervaarden. We raakten met hen in gesprek, wat hen zichtbaar goed deed. We vroegen: "Waarom zijn jullie niet eerder vertrokken uit Charkov een stad die zwaar wordt bestookt met drones en raketten?" De vrouw, Juliya, vertelde dat het haar eigen aarzelings was waardoor ze nu pas emigreren. "Mijn man wilde al jaren gaan, maar ik niet. Onze hele familie is al in Israël. Wij zijn de laatsten in Oekraïne. We hadden vaak discussies over dit onderwerp, maar op een

“
Ik was koppig,
tot ik besepte:
we moeten gaan.
Mijn man had gelijk.”

gegeven moment dacht ik: wat doen we hier eigenlijk nog? Straks treft een drone of raket ons dodelijk. Ik was koppig, tot ik besepte: we moeten gaan. Mijn man had gelijk.”

Moedig verder

De komende weken staan er nog veel ritten gepland en gaan de voorbereidingen volop door. In Prediker 3 staat dat er voor alles een tijd is. Dat geldt ook voor Joden die besluiten hun persoonlijke 'vlucht' uit het Noorderland voor te bereiden en op weg te gaan naar het Beloofde Land, zoals beschreven in Zacharia 2. Onder moeilijke omstandigheden, maar met dankbaarheid, gaan we moedig verder. | Tekst: Koen Carlier

» Het kost 135 euro om een Jood in Oekraïne te helpen bij vertrek naar Israël.

NL38 ABNA 0529 310 252

Lezingen

Nodig een spreker uit!

De sprekers van Christenen voor Israël gaan het hele land door om de boodschap van Gods trouw aan Zijn volk te verkondigen. Op deze avonden gaat de Bijbel open, bemoedigen en ontmoeten we elkaar, bidden we voor Israël, en is er een tafel met Israëlproducten.

Nodig bijvoorbeeld ds. Kees van Velzen of ds. Oscar Lohuis uit voor een Bijbelstudieavond of lezing. Thema's worden in overleg gekozen. Bent u geïnteresseerd in de Bijbelse profetieën of juist meer in de geschiedenis? We bieden u graag een variatie aan onderwerpen die aansluiten bij uw interesse.

» Ook een idee voor bij u in de buurt? We helpen u graag met de organisatie en promotie. Neem vrijblijvend contact met ons op via cvi.nl/sprekers.

Nieuwe podcastserie

Stemmen uit de Sjoa

Beeld: Cvi

Wist je dat Adolf Hitler en zijn 'inner circle' beïnvloed werden door verschillende occulte stromingen? Of dat de arts van zijn moeder Joods was en Hitler hem later heeft beschermd? En hoe zit het eigenlijk met het verhaal dat Hitler geen echte Duitser zou zijn geweest?

In deze nieuwe podcastserie duiken we in bijzondere, minder bekende verhalen en achtergronden uit de tijd van de Sjoa (Holocaust). Je hoort niet alleen historische inzichten, maar ook persoonlijke getuigenissen die diepe indruk maken.

Zo maak je kennis met Elly, die maar liefst acht concentratiekampen overleefde. Ze is inmiddels 102 jaar oud en deelt haar aangrijpende verhaal over wat zij heeft meegemaakt tijdens de Sjoa (Holocaust).

In *Stemmen uit de Sjoa* gaat presentator Paola in gesprek met historici, onderzoekers en Holocaust-overlevenden. Samen brengen zij geschiedenis tot leven, met verhalen die je raken en aan het denken zetten.

» Meer informatie: cvi.nl/sjoa

Stichting Jaffa-Project Nederland
hulp aan kansarme jeugd uit Jaffa

JAFFA heeft ons harder nodig dan ooit.

Hoe dat komt kunt lezen in onze en op onze website.

Jaffa's programma's vullen elke hand van Baby tot Bejaard

nieuwsbrief en meer informatie:

e-mail: info@jaffaproject.nl

tel. 0548-61 17 48

facebook:
Jaffa-Project Nederland

Informatie sponsorplan:
e-mail: sponsorplan@jaffaproject.nl
tel. 06 83 21 01 54

Een legaat of plaats in uw testament voor Jaffa zijn vleugels om naar een betere toekomst te vliegen.
Informatie: penningmeester@jaffaproject.nl

bankrekening nummer:
NL12 RABO 0335 5422 39

Wilt u helpen om die handen gevuld te houden?
DANK U WEL

Natuurlijke supplementen, zonder toevoegingen

✓ Geen vulstoffen   ✓ Geen bindmiddelen   ✓ 100% puur natuur

10% korting met de code "CV10" - www.teddah.nl

SalarisPartner - Manfred Dey

Het landelijke, betaalbare, salarisverwerkings- (arbeidsrecht) adviesbureau van NL

Professioneel voor accountants-/administratiekantoren en werkgevers!

- Ontzorgt voor u de gehele salarisadministratie, vanaf indienst- tot en met uitdiensttreding!
- Persoonlijke aandacht, vakkundig advies!
- Meer dan 25 jaar werkervaring!
- Vraag vrijblijvend, op onze website, een offerte aan!

Mobiel 06-235 334 84 | info@salarispartner-manfreddey.nl | www.salarispartner-manfreddey.nl

ADVERTEER

in Israel Aktueel en bereik meer dan 100.000 betrokken lezers!

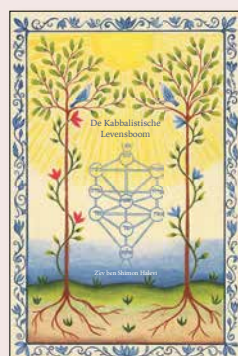
Mail of bel Roel Abraham

roel@jowelmedia.nl of 06-54274244

RECENT VERSCHENEN BIJ AMPHORA BOOKS

FRANS THUIJS
Onvoltooid verleden
€ 35,00

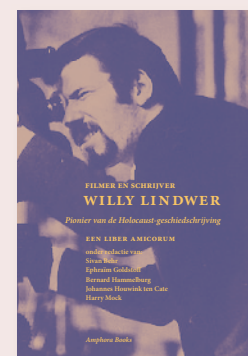
Z'EV BEN SHIMON HALEVI
De Kabbalistische Levensboom
€ 24,95

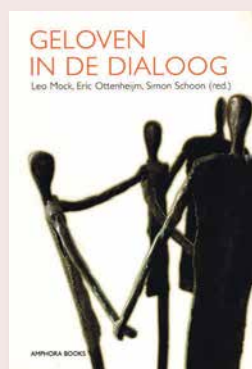
ALICE TEN NAPEL
Chai deel 2
€ 24,95

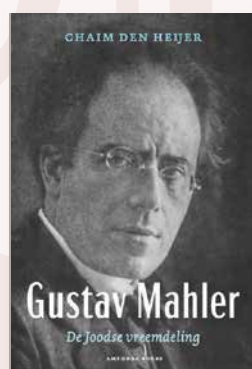
BERT JAN FLIM
De verborgen generatie
€ 56,95

LIBER AMICORUM
Filmer en schrijver Willy Lindwer
€ 46,95

LEO MOCK, ERIC OTTERHEIJM,
SIMON SCHOON (RED.)
Geloven in de Dialogo
€ 15,00

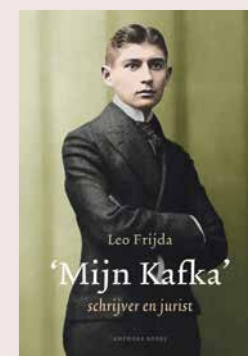
CHAIM DEN HEIJER
Gustav Mahler
€ 35,00

CHAYA BRASZ
Removing the Yellow Badge
€ 20,00

LILIAN KARS & PAUL JANSSEN
De Dromer
€ 24,50

LEO FRIJDA
'Mijn Kafka'
€ 34,50

Te bestellen op de website van Amphora Books www.amphorabooks.nl

ACTIEF

Businessclub

‘Samen achter Israël staan’

Urk

Foto: Canva Pro

Elk jaar komen ondernemers uit heel Nederland samen op Urk voor een avond van de businessclub Bouwen met Israël. Dit jaar opent De Koningshof op woensdag 9 september opnieuw haar deuren voor dit landelijke event.

De keuze voor Urk en De Koningshof is niet toevallig. “Elkaar ontmoeten als ondernemers met een groot hart en liefde voor Israël maakt mij enthousiast”, vertelt Willem de Boer, eigenaar van De Koningshof en bestuurslid van de businessclub. “Daarnaast is De Koningshof een uitermate geschikte locatie voor de verschillende activiteiten.” Met een knipoog voegt hij toe: “En vergeet niet: Urk ligt op het middelpunt van de wereld, dus makkelijk bereikbaar.”

Getuige zijn

Willem: “De avond draait om meer dan alleen netwerken. De saamhorigheid en de onderlinge gesprekken raken mij. Het is mooi dat we als ondernemers projecten in Israël kunnen ondersteunen, juist voor kansarme jongeren. Op deze manier kunnen we als christenen ook een getuige zijn.”

Bemoedigen

Juist in deze tijd is het belangrijk dat ondernemers samenkomen voor Israël. “We leven in een wereld waarin antisemitisme schrikbarend toeneemt, ook in ons eigen land. Als ondernemers laten wij zien dat we achter Israël staan. Tijdens deze avonden bemoedigen we elkaar daarin.” Dat Urk hierin een bijzondere rol speelt, is duidelijk zichtbaar. “De betrokkenheid bij Israël zit diep. Dat zag je ook na de verschrikkelijke moordaanval op 7 oktober, toen overal op Urk Israëlsche vlaggen hingen. Die actie haalde zelfs de voorpagina van *The Jerusalem Post*.”

Onderlinge band

Tijdens de avond is er volop ruimte elkaar te ontmoeten, nieuwe contacten op te doen en meer te horen over de businessclub. Juist voor ondernemers die nog geen lid zijn, is deze avond een mooie gelegenheid om kennis te maken. Willem: “Mijn hoop is dat ondernemers bemoedigd en enthousiast naar huis gaan. Dat ze de onderlinge banden versterken, samen achter Israël staan en dit ook meenemen in hun eigen bedrijf en relaties.”

» Bent u ondernemer en wilt u er op 9 september ook bij zijn? Aanmelden kan via de website bouwenmetisrael.nl.

Zaterdag 20 juni

TOV! Clubdag

Ben jij tussen de 8 en 12 jaar en heb je zin in een leuke dag vol plezier? Kom dan op zaterdag 20 juni naar de TOV! Clubdag in het Israëlcentrum in Nijkerk! Je kunt meedoen aan leuke workshops, spelletjes spelen, luisteren naar mooie Bijbelverhalen, genieten van lekker eten én een supergave theatervoorstelling beleven.

» Aanmelden kan via tovclub.nl/clubdag.

Uitgaves

Isreality magazine

Heb jij ‘m al doorgebladerd? De nieuwste editie van het Isreality magazine is nu verschenen en valt direct op door een volledig vernieuwd ontwerp!

In deze editie lees je over de mooiste plekken in Israël, vind je superlekkere recepten, en lees je een interview met onder meer Margriet ten Kortenaar (Neshima). Daarnaast natuurlijk nog veel meer interessants. Laat je meenemen in verdiepende Bijbelstudies en ontdek nieuwe verhalen vanuit de Isreality community die je raken en aan het denken zetten.

» Ben je tussen de 16 en 25 jaar? Wil je het magazine gratis ontvangen en niets missen van onze events? Meld je dan aan via onze website isreality.nl/lid.

Concert

Holland-Koor in Assen

Op zaterdag 13 juni vindt het derde felicitatieconcert voor Christenen voor Israël plaats, met een optreden van het Holland-Koor onder leiding van dirigent Jan Quintus Zwart. Het Holland-Koor zingt al vele jaren ter bemoediging en tot steun van Israël.

Het concert begint om 16.00 uur. Ds. Henk Poot verzorgt een Bijbelse overdenking. Muzikale medewerking van Ronald Ijmker (orgel), Jan Lenselink (piano) en Noortje van Middelkoop (panfluit).

De toegang is gratis. Er zal een collecte gehouden worden voor Jad Ezra. Van harte welkom!

» Kijk voor meer informatie op hollandkoor.nl.

Shalomfonds

Schuilkelder voor kwetsbare kinderen

Schuilkelder in aanbouw.

Foto: Bet Singer

Voor de kinderen van Bet Singer in Kfar Yehezkel is veiligheid geen vanzelfsprekendheid. Zij wonen hier omdat hun thuissituatie onveilig was, door verwaarlozing, mishandeling of misbruik. In deze beschermde omgeving krijgen zij de kans om te herstellen en opnieuw vertrouwen op te bouwen.

Maar bescherming stopt niet bij zorg alleen. Door de ligging – negentig kilometer van Libanon en zeventig kilometer van Syrië – is een veilige schuilkelder letterlijk van levensbelang. Voor de jongste bewoners ontbreekt momenteel een volwaardige, goed uitgeruste ruimte die hen in noodsituaties kan beschermen. Deze is wel door de overheid verplicht.

Daarom is gestart met de bouw van een nieuwe schuilkelder, inclusief inrichting en luchtfiltersysteem. De kosten bedragen €46.576. Vanuit betrokkenheid en urgentie is dit bedrag inmiddels door ons voorgeschooten, zodat de bouw niet langer hoeft te wachten. Naar verwachting is de schuilkelder met enkele weken klaar. “Kinderen die al zoveel hebben meegemaakt, verdienen boven alles een plek waar ze zich écht veilig voelen, altijd en overal”, vertelt een betrokkene.

Met uw steun kunnen wij deze investering dragen en blijven we bouwen aan een toekomst waarin deze kinderen niet alleen overleven, maar weer leren leven. Uw bijdrage helpt om veiligheid tastbaar te maken. Maak uw bijdrage over op NL38 ABNA 0529 310 252 van Christenen voor Israël met de vermelding ‘schuilkelder Bet Singer’.

Wensen voor ieder moment

Keuze uit 1250 wenskaarten

KEESKAART.NL *Scan mij!*

Minimum afname €17,50 - Geen verzendkosten!

Jan Budding Schilderwerk
Rhenen

Voor al uw schilderwerk, binnen en buiten!

Bel voor een vrijblijvende offerte:
06-39 675 192

EVERREAD *Leren leven uit de Bijbel*
UITGEVERS

Getallen in de Bijbel

Vertaling van *Number in Scripture* (1894). Het 1^e deel van dit boek gaat over het bovennatuurlijke ontwerp van de getallen in de Bijbel; met algemene informatie daarover en de bijzondere wijze waarop ze gebruikt worden. Het 2^e (en grootste) deel gaat over de geestelijke betekenis van diverse specifieke Bijbelse getallen.

E.W. Bullinger | ISBN: 9789066943094 | Paperback
304 blz | 21x14,8 cm | € 18,00

Al onze boeken zijn verkrijgbaar in de (christelijke) boekhandel, op everread.nl (ook voor onze e-books) of via 0343 594495!

AMEN Bijbelmagazine 185 is verschenen met daarin de volgende artikelen: 'Hooglied: de zangtijd breekt aan!'; 'Het boek Numeri'; 'De volkeren, Israël en de gemeente'; 'De verhoging van Christus'; 'Hebt u Mij echt lief?'; 'Zie, Hij komt met de wolken'; 'Uitverkoren'; 'Waar is God ...?' en 'AMEN Actueel'.

AMEN verschijnt 2-maandelijks. Word (online) abonnee met toegang tot 1500+ artikelen! Zie: www.amen.nl of bel: 0343-594411.

Op zoek naar een bijzondere & unieke vakantie en/of vergaderlocatie in Friesland?

Ontspannen of juist inspannen?
Kom naar de Hasthem Hoeve Longhorn Ranch.
Rolstoelvriendelijk en gratis parkeren op het erf.

Even helemaal weg; in rust, ruimte en het weidse wadengroen gaan creativiteit, inzicht en inspiratie vanzelf hun werk doen!

Meer info, app/bel 06 50554488
www.hastemhoeve.nl

ICEJ NEDERLAND

ICEJ Israëlweekend
28-30 augustus 2026

met Jacques Brunt, Bert Noteboom, Jacob Keegstra en Christian Verwoerd op De Betteld in Zelhem

Horen we nu de Voetstappen van de Messias?

www.icej.nl/israelweekend

lezingen | seminars | worship | banieren | crèche | kinder- en tienerprogramma

Luistert u al naar onze podcasts?

De podcasts kunt u beluisteren via rd.nl of de RD-app

 rd.nl/podcast

ACTIEF

Nalatenschap

Nalatenschap en Israël: veelgestelde vragen

Wat laat ik na als ik er niet meer ben? Juist daarin ligt een bijzondere mogelijkheid: uw betrokkenheid bij Israël en het Joodse volk laten voortleven, ook na uw overlijden. Door Christenen voor Israël op te nemen in uw testament, draagt u bij aan werk dat verder reikt dan vandaag. Uw nalatenschap maakt projecten mogelijk die het Joodse volk ondersteunen en Israël versterken. U steunt daarmee Israël niet alleen met woorden, maar ook met daden.

Waarom zou ik Christenen voor Israël opnemen in mijn testament?

Omdat u daarmee blijvend verschil maakt. Uw betrokkenheid bij Israël stopt niet bij uw overlijden, maar werkt door in de toekomst. Met uw nalatenschap ondersteunt u betrouwbare projecten die het Joodse volk helpen en Israël versterken: concreet en tastbaar.

Is nalaten alleen voor rijke mensen?

Nee, zeker niet. Iedereen kan nalaten. Of het nu een klein bedrag is of een deel van uw erfenis, elke bijdrage helpt om dit werk voort te zetten.

Hoe werkt nalaten precies?

U legt uw wensen vast in een testament via de notaris. Daarin kunt u kiezen voor een legaat (een vast bedrag) of om (een deel van) uw nalatenschap toe te wijzen. Zo houdt u zelf de regie over wat er met uw bezittingen gebeurt.

Heeft nalaten invloed op mijn financiële situatie nu?

Nee. Een nalatenschap wordt pas uitgevoerd na uw overlijden. Het kan juist een mooie oplossing zijn wanneer uw vermogen bijvoorbeeld in een woning zit en u tijdens uw leven minder ruimte heeft om te schenken.

Kan ik hierbij geholpen worden?

Ja. Christenen voor Israël biedt persoonlijke begeleiding en denkt met u mee. U staat er dus niet alleen voor en kunt uw keuzes zorgvuldig en passend maken.

Foto: Unsplash

Waarom is dit juist nu belangrijk?

De steun aan Israël blijft nodig. Door nu na te denken over uw nalatenschap, draagt u bij aan continuïteit van dit werk, ook voor de generaties na u.

Wilt u meer weten?

Neem volledig vrijblijvend contact op met onze medewerkers Jan van Dijk en Henk Kamp. Zij zijn te bereiken via schenken@cvi.nl of 033-2458824. Of neem een kijkje op cvi.nl/schenken.

U steunt Israël niet alleen met woorden, maar ook met daden.

Excursies

Ontdek Joods erfgoed in ons land

Van Tilburg tot Leeuwarden, van Haarlem tot Enschede: de excursies van Christenen voor Israël reizen het land door! Vele plaatsen in Nederland kennen een Joodse geschiedenis, soms zichtbaar aanwezig, soms verborgen in het verleden.

Reis met ons mee door een stuk geschiedenis dicht bij huis. Onder leiding van lokale gidsen en ervaren sprekers leer je meer over de Joodse geschiedenis in ons land, en beleef je samen met vrienden van Israël een gezellige en leerzame dag!

De excursies van de komende maanden:

- Donderdag 21 mei: Appingedam
- Donderdag 28 mei: Tilburg
- Donderdag 4 juni: Enschede
- Dinsdag 9 juni: Delft
- Woensdag 17 juni: Gouda
- Donderdag 18 juni: Den Haag
- Woensdag 24 juni: Leeuwarden
- Woensdag 26 augustus: Amsterdam

» Meer info en aanmelden kan via cvi.nl/excursies.

Gebedskalender

Bidden voor Israël

Christenen voor Israël heeft een gratis gebedskalender. Voor elke dag is er een punt om mee te nemen in uw gebed. De gebedskalender kunt u gratis ontvangen, per post of e-mail. Ga naar cvi.nl/gebedskalender of bel 033-2458824.

Elke week is er bidstond voor Israël in ons Israëlcentrum. Elke vrijdagmiddag om 15.00 uur lezen we uit Gods Woord, zingen een lied en bidden we voor Israël. U bent welkom om aan te sluiten, eenmalig of elke week. Aanmelden is niet nodig.

Website

Veelzijdig en verdiepend

Bent u op zoek naar verdieping, actualiteit en unieke verhalen uit Israël en de Joodse wereld? Op onze website vindt u dagelijks artikelen van correspondenten die midden in het nieuws staan. Schrijvers uit Israël houden u op de hoogte van de actualiteit en Joodse correspondenten geven graag een inkijkje in hun wereld. Daarnaast publiceren we diepgaande Bijbelstudies die helpen de rol van Israël in Gods plan met deze wereld beter te verstaan. Ook plaatsen we interviews, columns, en nog veel meer.

» Nieuwsgierig geworden? Ga dan snel naar cvi.nl/artikelen.

Reizen

Ga in het najaar mee naar Israël

Foto: Cvi

In een tijd waarin Israël nog altijd onder grote druk staat en het antisemitisme weer snel groeit, kunnen we laten zien dat het Joodse volk er niet alleen voor staat. Daarom organiseren we in oktober en november weer vier mooie reizen naar Israël.

De ontmoetingsreizen bieden een mooie mix van het bezoeken van Bijbelse plaatsen en de ontmoeting met mensen achter een aantal projecten die Christenen voor Israël al jaren steunt. Daarnaast bezoeken we locaties die diep getekend zijn door de gebeurtenissen van 7 oktober 2023.

Deze mooie mix is ook onderdeel van de solidariteitsreizen, maar tijdens deze reizen gaan ook de handen uit de mouwen voor een aantal dagen vrijwilligerswerk.

» Kijk voor meer informatie en aanmelden op cvi.nl/reizen.

Israël 78 jaar **Ons thuis**

Vier Israëls 78e verjaardag met een uniek certificaat.

Ter gelegenheid van Israëls 78e verjaardag én 125 jaar JNF is er een nieuw, **exclusief jubileumcertificaat**, afgewerkt met een bladgouden rand. Dit bijzondere collectors item is het hele jaar door verkrijgbaar.

Geef meer dan een geschenk! Geef een **symbool van verbondenheid** met ons Joodse thuisland en de Israëlische bevolking.

Schenk jezelf of een dierbare dit bijzondere certificaat en draag daarmee direct bij aan het **herstel en behoud van de JNF bossen**.

Donatie per certificaat: vanaf €125 (excl. verzendkosten).

Bestel vandaag

www.jnf.nl/125jaarjnf

*Beperkte oplage

Joods Nationaal Fonds +31 (20) 646 64 77 info@jnf.nl www.jnf.nl NL58 INGB 0000 049998

Steun Israël

Samen klaarstaan voor Israël, juist in deze zware tijd

Met ons noodfonds bieden we hulp aan mensen in Israël die getroffen zijn door oorlog met Iran. De raketten hebben veel schade aangericht en de psychische gevolgen van de oorlog zijn groot. Vanuit heel Israël ontvangen we verzoeken om hulp. We willen aan zoveel mogelijk van deze hulpvragen voldoen. Helpt u mee? Elk bedrag is welkom.

 NL38 ABNA 0529 310 252 **BE91 000 165 450 876**

t.n.v. Christenen voor Israël te Nijkerk
o.v.v. Noodhulp Israël

Scan en geef

cvi.nl/noodhulp

NIEUWE RONDE • 20 MILJOEN EURO

 BUSINESS EQ INVESTMENTS

INVESTEER IN CANADA: ONTDEK UW KANSSEN

INLEGG VANAF €250.000 • HOOG RENDEMENT, TOT **7%**

UITNODIGING • IPC EVENT

10 juni

Residentie Canadese ambassadeur in Wassenaar

Vraag de brochure aan:
business-eq.com/brochure

Meer info & aanmelden

business-eq.com/event

ACTIEF

Vanaf 1 juni: zomertentoonstelling in het Israëlcentrum

Dieper dan je denkt – een reis naar de wortels van jouw geloof

Hoe diep reiken wortels de grond in? Waar zijn ze voor? Een tuinman kan je er alles over vertellen. Want als je de wortels van een boom doorsnijdt, houd je niet veel over. De bladeren verdrogen omdat ze geen water en voedingsstoffen meer krijgen, en als er een storm opsteekt valt de boom al snel om. Wortels zijn dus heel belangrijk.

Vanaf 1 juni vormt het Israëlcentrum in Nijkerk weer dé plek voor een leerzaam en mooi dagje uit voor het hele gezin. Want dan opent de tentoonstelling *Dieper dan je denkt* haar deuren. Een reis naar de wortels van jouw geloof! Leerzaam en leuk voor jong en oud. Met een inspirerende reis door de tijd en een interactieve speurtocht voor kinderen.

Twintig jaar zomertentoonstellingen in Nijkerk

De zomertentoonstellingen van Christenen voor Israël zijn in de afgelopen twintig jaar uitgegroeid tot een begrip. Vele tienduizenden bezoekers, schoolklassen en groepen kwamen langs in het Israëlcentrum. Telkens een nieuw thema, een nieuwe zaalindeling en nieuwe opdrachten voor kinderen.

Coördinator Sifra Poot vertelt: “In de afgelopen weken is het team van de tentoonstelling al druk bezig geweest met de opbouw van deze nieuwe tentoonstelling. Er wordt in de Jeruzalemzaal getimmerd en geverfd. Dit is voor ons als makers de leukste én spannendste tijd, want wat je op papier hebt bedacht, zie je dan werkelijkheid worden. Het is ook spannend. Is alles op tijd klaar en vinden mensen het mooi? Dat weten we pas écht zeker op 1 juni als we bezoekers kunnen verwelkomen.”

Sifra: “Dit jaar gaat het thema over de wortels van ons geloof. Want christenen hebben alles te maken met Israël. Onze Verlosser is een Joodse rabbi en de Bijbel speelt zich af in Israël. De wortels van je geloof klinkt voor kinderen misschien een beetje technisch. De grootste uitdaging was om het thema te vertalen naar iets tastbaars. Zo vind je in de tentoonstelling een enorme boom, waarvan de wortels op de grond doorlopen. Een bijzondere ervaring is dat je in een nagebouwd vliegtuig gaat zitten. En je kunt een uniek

Sifra Poot bij de boom van de tentoonstelling. Foto: Willem Jan de Bruin Fotografie

hologram bekijken dat speciaal ontworpen is voor deze tentoonstelling!”

Het thema: wortels van een hele grote boom

De apostel Paulus spreekt in de Bijbel over een olijfboom met diepe wortels. Hij verwijst daarmee naar het volk Israël. De geschiedenis van Israël gaat vele eeuwen terug. Al duizenden jaren geleden sloot de Here God een verbond met de stamvaders van Israël: Abraham, Isaak en Jakob. Dat deed Hij, omdat Hij wilde dat Israël tot zegen zou zijn van de hele wereld. Dat zijn de wortels van Israël.

Leerzaam en leuk voor jong en oud. Met een inspirerende reis door de tijd en een interactieve speurtocht voor kinderen.

Paulus beschrijft in Romeinen 11 dat wij, de gelovigen, zijn geënt op de edele olijfboom. Wij zijn de wilde takken. Maar wat Paulus beschrijft, is eigenlijk vreemd. Want elke tuinman weet dat je een edele tak moet enten op een wilde boom. Daarmee voorkom je ziektes en zorg je dat de boom het goed doet. In het beeld dat Paulus schetst, is het precies andersom. De wilde tak wordt op de edele olijf geplaatst. Daarin ligt een diepe betekenis. De edele olijfboom staat symbool voor het verbond met Israël, de wilde loot voor heidenen (niet-Joden). Dat die wilde loot toch wordt geënt, betekent genade: iets onverwachts en onverdiends.

Handige informatie

- Geopend van 1 juni tot 24 oktober 2026 (zon- en feestdagen gesloten)
- Openingstijden: op werkdagen van 9.30 tot 16.30 uur en op zaterdag van 10.30 tot 15.30 uur
- Toegang: gratis (inclusief consumptie)
- Locatie: Henri Nouwenstraat 34 in Nijkerk
- Groepsbezoeken reserveren via groep@cvi.nl of 033-2458824
- Meer info: cvi.nl/tentoonstelling

Colofon

Israël Aktueel is een uitgave van stichting Christenen voor Israël. Het abonnement is bij de donatie inbegrepen. De hoogte hiervan bepaalt u zelf.

Henri Nouwenstraat 34,
3863 HV Nijkerk
Postbus 1100, 3860 BC Nijkerk
033-2458824
info@christenenvoorisrael.nl
christenenvoorisrael.nl
facebook.com/christenenvoorisrael
Algemeen:
NL87 ABNA 051 385 2905
Projecten:
NL38 ABNA 0529 310 252

Christenen voor Israël België vzw:
David Vandeputte
+32 472 212121
info@christenenvoorisrael.be
Bankrekening:
BE91 000 165 450 876

DOELSTELLING:

Stichting Christenen voor Israël stelt zich ten doel om christenen in Nederland bewust te maken van de betekenis van het Joodse volk in Gods handelen met deze wereld. Zij doet dit door het geven van betrouwbare informatie over land, volk en staat van Israël. Zij roept christenen op tot solidariteit met Israël en wijst elke vorm van antisemitisme af. Zij gaat hierbij uit van het gezag en de betrouwbaarheid van de Bijbel als Gods Woord. Zij steunt Israël metterdaad en is werkzaam in Nederlandse kerken en gemeenten.

BESTUUR:

Toezichthoudende bestuurders:
ds. F.A.J. Heikoop (voorzitter),
F. de Lange (vicevoorzitter),
J. van Dijk (secretaris), M. Bénard,
ds. D. Hoolwerf, ds. G. Krol,
L.F. Schraeverus
Uitvoerende bestuurders:
F.J. van Oordt (directeur-
bestuurder), A.E.J. Arendse
(financieel bestuurder)

REDACTIE:

Hoofdredactie:
Ds. Oscar Lohuis,
Ds. Henk Poot
Eindredactie:
Drs. Marijke Terlouw
Redactie: Rita Quartel,
Renske Lankman MA

REALISATIE:

Treffend & Co, Veenendaal

ADVERTENTIES:

Jawel Media | Roel Abraham,
roel@jawelmedia.nl,
06-54274244

De schrijvers in deze krant vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs de visie van de stichting. In interviews zijn de geïnterviewden verantwoordelijk voor hun uitspraken. Het copyright op artikelen in *Israël Aktueel* berust bij de redactie, dan wel bij de auteurs. Niets mag worden overgenomen zonder toestemming van de redactie. Christenen voor Israël aanvaardt geen aansprakelijkheid voor goederen en diensten van adverteerders.

Uniek in NL!

De overwaarde hypotheek voor 57+ met eigen woning in Nederland

Behoeftte aan een royaler pensioen?

De Sociohypotheek regelt periodiek inkomen uit eigen woningoverwaarde!

SocioHypotheek geeft u als enige hypotheekverstrekker in Nederland de mogelijkheid uw (gunstige) huidige hypotheek te behouden bij het afsluiten van een overwaarde hypotheek. Via de 57+ overwaarde hypotheek ontvangt u een prettige aanvulling op uw pensioen. Het vermogen dat u heeft opgebouwd met uw woning, zit zoals men dat in de volksmond zegt "vast in de stenen". U verzilvert als het ware het geld uit uw stenen, om er een nuttige besteding aan te geven.

Over een looptijd van maximaal 15 jaar kunt u uw overwaarde inzetten voor bijvoorbeeld de volgende doeleinden:

- Ruimer financieel leven zonder te hoeven verhuizen;
- Onderhoud aan de woning bekostigen;
- (klein)Kinderen jaarlijks wat extra kunnen schenken;
- Levensloop bestendig maken van de woning;
- De woning verduurzamen om lagere energielasten te krijgen.

Belangrijk om te weten:

1. Uw woning blijft uw eigendom. U mag zo lang in uw woning blijven wonen totdat u zelf anders besluit;
2. U betaalt geen rente. De rente wordt opgeteld bij uw hypotheekschuld en die wordt betaald bij verkoop woning;
3. Op het moment dat uw woning wordt verkocht en uw schuld hoger is dan de woningwaarde schelden wij het restant schuld, onder voorwaarden, kwijt.

Kennismaking 'Overwaarde verzilveren' - Financieel Fit | Gouda

Wij zijn Financieel Fit, een onafhankelijk en middelgroot advieskantoor dat is gespecialiseerd in hypotheek en samenwerkt met ruim 40 geldverstrekkers.

- ✓ Wij helpen klanten bij het verwezenlijken van woonwensen.
- ✓ Wij zijn raadgevers en geven daarom advies door de bril van onze klanten.
- ✓ Wij houden van langdurige klantrelaties en geven service opnieuw inhoud.
- ✓ Wij realiseren slimme oplossingen om onze klanten financieel fit te maken en te houden.

Ik nodig u graag uit voor een vrijblijvende/kosteloze kennismaking voor wat SocioHypotheek kan betekenen voor uw specifieke wens. En we nemen daarbij óók de andere geldverstrekkers mee in het vergelijk voor de beste uitkomst!

Jannette Rustenhoven
Client Officer

Corstiaan van Pelt
Senior Financieel Adviseur

Financieel Fit | Regio Gouda
Marktstraat 5, 2411 BE Bodegraven

T 0182 - 748 736
E gouda@financieelfit.nl
financieelfit.nl/gouda